

Qəzetələrdən

səh. 550. “spartak”: Almaniyada fəaliyyət göstərən marksist təşkilat olan Spartak İttifaqının üzvü.

səh. 551. “postye”: bu sözə mənə vermək mümkün olmadı.

“Karl Libknext”: Rusiyanın hərbi gəmisi (destroyer). Daha öncə “Finn” adını daşıyırmışdır. Baltik donanmasında xidmət etmiş, sonra Volqa-Xəzər Hərbi donanmasına köçürülmüşdür.

“Yakov Sverdlov”: Rusiyanın hərbi gəmisi (destroyer). Buxara əmiri Əbdüləhəd xan və Türkünstan xalqının maddi köməyi ilə qayırdığı üçün “Əmir Buxarski” adlandırılmışdır. Baltik donanmasında xidmət etmişdir. 1919-cu ildə Həştərxan-Xəzər Hərbi donanmasına köçürülmüş və “Yakov Sverdlov” adlandırılmışdır.

“Rastoropni”: Rusiyanın hərbi gəmisi (destroyer). Baltik donanmasına, sonra Volqa-Xəzər Hərbi donanmasına, daha sonra Xəzər Hərbi donanmasına məxsus olmuşdur.

“Pritki”: Rusiyanın hərbi gəmisi (destroyer). Əvvəllər “Sokol” adlanmışdır. Baltik donanmasında xidmət etmiş, sonra Volqa Hərbi donanmasına köçürülmüşdür.

“Retivi”: Rusiyanın hərbi gəmisi (destroyer). Əvvəlcə şimalda xidmət etmiş, daha sonra Volqa-Xəzər Hərbi donanmasına köçürülmüşdür.

“Delni”: Rusiyanın hərbi gəmisi (destroyer). Baltik donanmasına, sonra Volqa-Xəzər Hərbi donanmasına, daha sonra Xəzər Hərbi donanmasına məxsus olmuşdur.

“Deyatelnı”: Rusiyanın hərbi gəmisi (destroyer). Baltik donanmasına, sonra Volqa-Xəzər Hərbi donanmasına, daha sonra Xəzər Hərbi donanmasına məxsus olmuşdur.

“Krasnoye znamya”: Xəzər dənizindəki bolşevik donanmasına məxsus hərbi gəmi (kreyser). Daha əvvəl şimal donanmalarında xidmət etmiş və III İnternasional” adlanmışdır.

“Kaspi”: Xəzər dənizindəki bolşevik donanmasına məxsus hərbi gəmi (kreyser).

“Minoqa”: Rusiyaya məxsus sualtı qayıq. Baltik donanmasında xidmət etmiş, daha sonra Xəzər dənizinə gətirilmişdir.

“Makrel”: Rusiyaya məxsus sualtı qayıq. Baltik donanmasında xidmət etmiş, daha sonra Xəzər dənizinə gətirilmişdir.

“Kasatka”: Rusiyaya məxsus sualtı qayıq. Baltik donanmasında xidmət etmiş, daha sonra Xəzər dənizinə gətirilmişdir.

“Okun”: Rusiyaya məxsus sualtı qayıq. Baltik donanmasında xidmət etmiş, daha sonra Xəzər dənizinə gətirilmişdir.

Sülh ətrafında

səh. 553. “Qırmızı kitab”: Avstriya-Macaristanda hökumətin gələcək siyasi kursunu izah yaxud müxtəlif mövzularda sənədləri ehtiva edən rəsmi nəşr.

Lövhələrimiz

səh. 554. “Olqa küçəsi” (Olqinski): Bakıda, indiki Məhəmməd Əmin Rəsulzadə küçəsi.

“1) Çox lövhələrin ruscağını...”: qəzetdə belə getmişdir: “Bir çox lövhələrin ruscağını...”

Bakı xəbərləri

səh. 559. “susinin”: bu sözə mənə vermək mümkün olmadı.

Azərbaycanda

səh. 562. “18 Mart faciyyə-əliməsində”: söhbət 1918-ci il 31 Mart soyqırımından gedir.

“müsinn şəxslər”: qəzetdə “müsinn” yerinə “hüsn” getmişdir.

Teatro və musiqi

səh. 563. “M[i rzə] Ə[li] Abbasov”: qəzetdə “M. A. Abbasov” getmişdir.

“Əli Qurbanov”: qəzetdə belə getmişdir: “Əli Qurbanov İsfahanlıya”.

Çərşənbə, 29 oktyabr 1919-cu il, nömrə 308

AZƏRBAYCAN

Gündəlik siyasi, ictimai, ədəbi, iqtisadi türk qəzetəsidir

İkinci sənəyi-dəvamiyyəsi. Çarşənbə, 4 səfərül-müzəffər sənə 1338. 29 təşrinü-əvvəl 1919 sənə.

Türk və islamliğa müfid məqalələrə səhifələrimiz açıqdır. Dərc olunmayan övraq iadə edilməz. Dərc edilən məqalətin mükafatını idarə təyin edir. Məhəlli-idarə: Bakı, Vorontsovski və Qubernski küçələrin küncündə 4 nömrəli evdə “Azərbaycan” idarəsi. Telefon nömrə 39-60. Tək nüsxəsi 2 manat 50 q.

Abunə şəraiti: Qeyri şəhərlər üçün 1 aylığı 70 rublə, 2 aylığı 130 rublə, 3 aylığı 180 rublə. Bakı üçün 1 aylığı 60 rublə, 2 aylığı 110 rublə, 3 aylığı 150 rublə. Abunə şəraiti ancaq həmin sənə yanvar ayının 1-nədək heasb olunur.

Elan fiati: birinci səhifədə sətri 8 rublə, axırıncı səhifədə sətri 6 rublə, itən şeylər və yer axtaranlar üçün 4 rublə axırıncı səhifədə, 6 rublə birinci səhifədə.

ELAN**Kompaniya “Azərbaycan”
Komissioner həmlü nəqli-İran
[İran yükdaşıma komissioneri]**

Batımda yeni güşad edilən [açılan] kompaniyamız əmvali-ticariyyə [ticarət malları] alır və satır; hər növ əşyanın idxal və ixrac müamilatını dəröhdə edir [əməliyyatlarını öhdəsinə götürür]. Müraciət edəcək müştərilərə böyük təşilat [kəməlik] göstərir.

Adres: Batı, Naberejni, nömrə 12. Telefon 109.

Kompaniya “Azərbaycan”.

11489

ELAN**“Müsavat” firqəsi Bakı komitəsindən**

Bakıda mövcud yerli və kənardan gəlmiş müsavatçılara ixtar olunur [xəbərdarlıq edilir] ki, Komitənin Dum meydanında (Dumski ploşadda) Haşimovun evində və qe idarəsinə müraciətlə üzvlük və rəqələrinə təzələtsinlər. Əks surətdə firqə qurultayına mürəxxəslər [nüməyəndələr] seçəcək məhəlli firqə ictimiasında [yerli partiya yığıncağında] iştirak etmək haqqını itirmiş olurlar.

Üzvlükləri təzələmək və ələlümum firqəyə yazılmaq üçün idarə saat 9-dan 2-yə qədər və 6-dan 8-ə qədər açıqdır.

T-306

* * *

SİRK “MODERN”

Çarşənbə günü oktyabrın 29-nda 1919-cu ildə bu gün Demo-Kazo akrobatlarının benefisi. Bu gün Demo-Kazo növbənov saltolar göstərəcək və nəticədə də əhvali-hazirəyə dair nəğmələr oxuyacaq.

Bu gün birinci yumora müəllifi məşhur Tiflis kintolarından Mistiyev cənablarının qastrolu olacaq.

Bu gün 3 cift pəhləvan mübarizə edir.

1-nci mübarizə vaxtsız: Zakoroyko – Gənc Əli.

2-nci: Qara Maska – Makarov.

3-ncü: Staroşvili – Kalışeviç.

Pəhləvanların çıxışı və mübarizənin başlanması saat 11-in yarısında. Tamaşa başlanacaq 8-də, qurtaracaq 12-də. Mübarizə Yelizarovun təhti-nəzarətində [nəzarəti altında] olacaqdır.

11492

QİSMİ-RƏSMİ [RƏSMİ HİSSƏ]

Babi-Məşixətdən

İdareyi-Məşixətə [Şeyxülislamıq İdarəsinə] ara-sıra varid olan övraq şikayətindən [daxil olan sənəd şikayətlərindən] vilayətlərdə mənkuhə və qeyri-mənkuhə [nikahlı və nikahsız] qadınları qaçıрмаqla hərəkəti-qeyri-məşruədə [qanunsuz hərəkətlərdə] bulunmağa cəsərət edənlərin vüqu və şüyusu [olması və xəbər alınması] və din və şəriəti-islamiyyənin ehkamı-cəlisəsi [uca hökmləri] qülubi-müslimindən [müsəlmanların qəlblərindən] unudulduğu anlaşılır ki, bunun əsbabı [səbəbləri] isə əvəmir və nəvahiyyə-diniyyənin müxill və müxaliflərinə məvaddi-qanuniyyəyə istinadən müsamiyə ilə müamilə edilmək [dinin əmrlərini və qadağalarını pozan və bunlara zidd olanlarla, qanunun maddələrinə əsasən, yumuşaq rəftar edilməsi] və Nikolay siyasəti-mənhəsəsi ilə əxlaqımıza soxulan zəhri-möhlükün təsiri-bədfərcəmi olduğu şübhədən aridir [uğursuz Nikolay siyasətiylə əxlaqımıza soxulan təhlükəli zəhərin pis nəticələrə gətirib çıxaran təsirləri olduğu şübhəsizdir].

İştə bu və bu keyfiyyətin davam və bəqası [yerində qalması] beynələhali əmnü əsayişin fiqdanını [əhali arasında əmin-amanlığın yox olmasını] və qətlü-qarət və cəngü-cidalın müdhiş bir meydan almasını tövlihdə edəcəyi mülahizəsi [əmələ gətirəcəyi düşüncəsi] ilə Azərbaycan Məşixəti-İslamiyyəsi heyəti-rəyasəti tərəfindən bu kimi xain və canilər haqqında şu xələldər etmək istədikləri şər'i-şərif əmri ilə müamilə və mücazəta mədar olmaq üçün [pozmaq istədikləri şərəfli şəriətin əm-

ri ilə rəftar edilməsi və cəzalar verilməsi üçün əsas təşkil etmək məqsədilə] bir layiheyi-qanuniyyə tərtib edilərək Məclisi-Məbusana təqdim edilmiş və Məclisi-məzkureyi-mübəccələ [adı çəkilən uca Məclisin] müzakirəsindən keçdiyi tarixdən etibarən icraya başlanacağı qərara alınmışdır.

Şu layihənin bilatəxəllüf [etirazsız] qəbul buyurulması Məclisi-Məbusan əzayimöhtərəməsi əyani-millət və əşrafi-ümmətdən [millətin seçilmişləri və ümmətin şərəfiləri olan möhtərəm Parlament üzvlərindən] islamiyyət və insaniyyət naminə ciddən arzu və istirham [xahiş] edilir.

*Məşixət sədrləri:
Mustafa Əfəndizadə,
[Axund Ağğa] Ağaalizadə*

* * *

İdareyi-Məşixəti-İslamiyyə kəndi qərraməsi ilə metrik tənziyatının bilanöqsən [nöqsənsiz] icra olunmağı iradəsi ilə hökm etmişdir ki, qız övladını metrik dəftərinə səbt [qeyd] etdirməyən valideyndən yüz əlli manat cərimə və zükur [oğlan] övladını səbt etdirməyən valideyndən üç yüz manat cərimə alınsın.

Hər bir ittifaqda təzə təvəllüd edənin vəqeyi-təvəllüdünü prixdə mollasına elam etdikdə [bildirdikdə], ondan xüsusi qəbz almaq şərti ilə və hərgah bu mətləbə dair qüsür prixdə mollalarının tərəfindən sadır olarsa, olvəqt [o halda] ondan hər bir ünəsdən [qızdan] ötrü yetmiş beş manat və zükur övladından ötrü yüz əlli manat cərimə alınsın.

*Məşixət sədrləri əvəzində üzvlər:
Şeyx Həsən Mollasadiqzadə,
Əbdülxalığ Əfəndizadə*

* * *

İdareyi-Məşixəti-İslamiyyə kəndi qərraməsi ilə üzrsüz xidmətinə hazır olmayan məmurlarından tənbeh üçün hazır olmadığı günlərdən maaş əxz olunub [alınıb], xəzinənin nəfinə [xeyrinə] verilməyə qərar vermişdir.

*Məşixət sədrləri əvəzində
üzvi-Məşixət:
Əbdülxalığ Əfəndizadə,
Şeyx Həsən Axund Mollasadiqzadə*

BAKI ƏHALİSİNƏ

Bakı kimi bir çox və müxtəlif millətlərdən ibarət və gəlib-gedən əhalisi olan bir şəhərdə hər cür oğru və yankəsici [cibgir] və bu kimi bədfəkar [cinayətkar] və sui-niyyətçilərin bulunması qətidir. Bununla bərabər, mənim təhti-idarəmdə [təbəçiliyimdə] bulunan xidmətçilərin fəaliyyəti sayəsində bu kimi vüquat olmayırdı.

Son günlərdə bu kimi sui-niyyətlər müşahidə edilməkdədir. Şöylə ki, qaç dəfə oğurluq yapıldıqdan sonra və bir dəfə də müsəlləh [silahlı] olaraq sui-niyyət [cinayət] vəqə bulunmuşdur.

Əcəba, bu vüquatların təkərrürü [təkrarlanması] nə səbəbə məbnidir [əsaslanırmı]? Aya [görəsən], polis məmurları kəndi fəaliyyətlərindən düşmüşlərmidi?

Xayırmı. Bu müşahidə edilməyir. Deməli, bu, camaatın kəndi rəftarından törənən bir hadisələrmidir?

Şəhərin əsayişinə cəhət, bir polis məmurlarının fəaliyyəti kifayət edəmməz. Çünki hər bir evin və ya dükanın önündə bir məmur qoymaq olmaz və bir də, camaatın polis məmurlarına müavinət və

yardımı olmazsa, bir nəticə verməz.

Aya, camaatın polis məmurlarına yardımı nədən ibarətdir?

Əvvəla, dvornik [dalandar], işıq, şəhərdən xaric olanların, ələlxüsus şəhərə varid [daxil] olan əşxasın [şəxslərin] xüsusunda polisin əmrinə itaət etmək və ikinci isə, ehtiyatda olmalı, çünki hər bir şey ehtiyatsızlıq sayəsindən törəyir.

Buna iki sübut göstərəcəyəm:

1) Müsəlləh sui-niyyət və 2) qapıya açar salmaq vasitəsilə oğurluq.

Mən şəxsən bunu qərara almışam. Evin darvazası, podyezdi saat 8-ə qədər açıq idi. (İndi axşam saat 6-da qaranlıqlaşır.) Bu cəhətdən üç nəfər müsəlləh şəxs içəri daxil olub ev sahiblərinə polis çağırmaq imkanı verməmişlər və bir qaç nəfər də yaralanmışdır.

Qapıya açar salmaq vasitəsilə oğurluq da böylə olmuşdur ki, ev sahibi evindən bağa və ya bir başqa yerə getdikdə və darvazanın açıq qalacağını bilərək evini sahibsiz buraxıb qonşusuna da tapşırmaırmı.

Bu təmsillər [misallar] ehtiyatsızlığın aşkar sübutudur.

Polis qanunlarına itaət ediniz ki, canınız və malınız səlamətdə qalsın.

27 təşrini-əvvəl [oktyabr] 1919 sənə

*Bakı polis müdiri:
R[üstəm bəy] Mirzəyev
Bakı*

YENİ BƏLƏDİYYƏ İDARƏSİ İNTİXABATI

Azərbaycan elani-istiqlaliyyəti tarixindən bu zamana qədər bir çox rəsmi dairə

və müəssisələr təcrid edildiyi [yeniləndiyi] və yeni qanunlar daxilində təşkil olunduğu halda, paytaxtın hər şeyi demək olan Bələdiyyə İdarəsi köhnə halında qalmış və hər dürlü tərəqqi və təşəbbüslərdən uzaq bulunmuşdur.

Bakı Bələdiyyə İdarəsi Azərbaycanın həyatı-milliyə və siyasiyyəsinin ən böyük bir amili olduğu kimi, sərvəti ilə, ticarəti ilə, sənəti ilə birinciliyi ehraz edən [qazanan] bizzat Bakının emar və inşaatı cəhəti ilə də ən mövcibi-əhəmiyyət [əhəmiyyət daşıyan] bir müəssisəsidir.

Bakı Bələdiyyə İdarəsinin bir çox sərgüzaştları vardır. Bir zaman bu idarə daşnak və bolşeviklərin əlində qaldı. Hər iki firqə müsəlman əksəriyyətinin mənafeyinə qırmızı qələm çəkərək, arzu etdikləri kimi onu öz faydalarına vasitə etdilər.

Bolşevik dövründə Bakı Bələdiyyə İdarəsi axır halına girmiş, atların məskən və məvası [yuvası] olmuşdur. O zaman bu idarədə əyləşənlər Bələdiyyə namına [adına] Bələdiyyənin həyatı-məsaisi [iş həyatı] haqqında heç bir şey bilmədikləri halda, bir qeyli-qal və qülqülə [hay-küy və çaxnaşma] çıxarıb, vaxtlarını keçirmişlər, küçələri bir məzbələ [zibillik], meydanları bir xədcə [qarmaqarışlıq], bulvarları mitinqlər məşğələsi edərək, qoca Bakının asari-mədəniyyə və sənaiyyəsinə qarşı lənət və nifrətlə mütəhəssis olmuşlardır [mədəniyyət və sənaye əsərlərinə qarşı lənət və nifrət hissələri bəsləmişlərdir].

Əvət, Bakı Bələdiyyə İdarəsinin həzin və müəssir [təsirli] bir dövrünə aid sərgüzaştlardır ki, hər bakılı yadına gətirdikcə, ondan tükələri ürpədər.

Fəqət Bakı Bələdiyyə İdarəsinin Azərbaycan istiqlalıyyətindən sonra da fəlah [qurtuluşu] və nicəti mümkün olamma-

mış, yenə hər şey əski hal və mövqeyində qalmışdır. İndi isə Parlaman tərəfindən qəbul edilən bələdiyyələr intixabati [seçkiləri] qanunundan sonra artıq təzə bələdiyyə intixabati feilən başlamaq üzrədir.

Parlaman tərəfindən qəbul edilən “Bələdiyyə intixabati qanunu” hökuməti bir əsasda olub [dövlətçilik prinsipinə əsaslanıb], bələdiyyənin xarici təbəə və ünsürlərin əlinə düşməsinə meydan verməməkdədir. Qanuna görə, [bələdiyyə] intixabatına iştirak edəcək olanların Azərbaycan təbəəsi olması şərtidir.

Təbiyyət [vətəndaşlıq] qanunu daxilində bu əhliyyəti [əyaqəti, hüququ] qazana biləcək olanların üsuli-ərbaa [dörd üsul] – gizli, müsəvi, ümumi, mütənasib qaydalarla intixabata iştirak etməyə haqları ola biləcəkdir. Digər tərəfdən, qanunun şayani-əhəmiyyət [əhəmiyyətə layiq] cəhəti də şudur ki, mədən rayonlarında bulunan əmələlər üçün ayrı bir intixabat mərkəzi qəbul edilmiş və əmələlərin haqqi-intixabı müəyyən bir surətdə təmin edilmişdir. Bunun da faydası şundadır ki, şəhər intixabati əsnasında əksəriyyət əmələlər isbati-vücut et[mə]məkdən (yəni absenteizmdən) salim olamayaraq öz səslərini dörd üsullu intixabat əsnasında texnik cəhəti ilə qeyb etməyə məruz qalmalarından dolayıdır.

Bununla bərabər, bir çox təcrübələr də vardır ki, həqiqətən, intixabat əsnasında gərək şəhərdə və gərək sə mədən məntəqələrindəki əmələlərin öz səslərini hüsn-surətlə istemal edib [işlədib, istifadə edib] də istifadə eyləməkdə təkasül [tənbəllik; səhlənkərlilik] göstərmələridir. Buna ciddi surətdə tədbirlər görmək, intixabat propaqandasını vase [geniş] bir

surətdə icra eyləmək lazımdır ki, o da hər uçaştka daxilində intixabat qrupları təşkil eyləməklə mümkün ola bilər.

Bələdiyyə intixabati qanununda bir maddə daha vardır ki, o da Azərbaycan təbəəsi olmadığı halda fəaliyyət, təcrübə, etibar və ehtiramı ilə bəllənmiş [tanınmış] kimsələrin də intixab edilə [seçilə] bilməyə müstəhəq [layiq] olmalarıdır. Təbii, bundan həm qorxmaq, həm də eyicə istifadə etmək lazımdır. Çünki Azərbaycanda yaşadığı halda Azərbaycan təbiyyətində bulunmayan, fəqət təcrübəsi, elmi, etibar və hörməti camaatca müsəlləm bulunan [qəbul edilən] o kimsələr hökuməti nöqtəyi-nəzərlə [hökumət nöqtəyi-nəzərindən] əmin kimsələr sayılmmazlar.

Fəqət şunu da etiraf etməlidir ki, intixabatda ən böyük mexaniki qüvvət seçəndədir, yoxsa seçiləndə deyildir.

Binaəniyleh [ona görə], məmləkətimizdə bəlkə bir neçəsi ola biləcək bu kimi kimsələrdən istifadə etməyi bilməliyiz.

Yeni bələdiyyə idarəsi intixabatından bizim gözləyəcəyimiz şeylər pək çoxdur. Bunların ən başlıcası bələdiyyəni milliləşdirmək, türkcəni bələdiyyədə təmin etməkdir [ümumiləşdirməkdir].

Hal-hazırda Bələdiyyə İdarəsində türkcə bilən nə qlasnılar vardır, nə də məmurlar. Halbuki müsəlman demokratiya sinfinin əksərisi türkcə ilə işlərini yapıdırmağa xahişgər [möhtac] olub, bələdiyyədən ancaq bu surətlə istifadə etməyə möhtacdır.

Bələdiyyənin demokratlaşdırılması [xəlqiləşdirilməsi] və yaxud sərvətdarlar nüfuzunda qalması haqqında heç bir şey söyləyəmməyiz. Çünki demokratiya bələdiyyə idarəsində o qədər sui-istemal edil-

mişdir ki, bizzat zavallı xalis demokrat [xəliq] sinfi, bəlkə sərvətdarlardan gördüyü zərər və ziyandan bir çox daha fəzlə bu bələdiyyə demokratiyasından mütəzərrir olmuşdur [zərər çəkmişdir].

Biz Bələdiyyə İdarəsini paytaxtımızın şərəf və mövqeyinə yaxısaçaq bir halda görmək istəyirik. Bu şüar və bu fikirdə bütün müsəlman sinifləri şərik olmalı və bələdiyyə intixabatını da bu surətlə icraya girişməlidir.

Paytaxtın yeni Bələdiyyə İdarəsindən gözlədiyimiz şeylərdən ən gözə çarpanı küçələrimizin nəzafəti [təmizliyi], küçələrin “Nikolayski” və sairə kimi isimlərinin də türkcələşdirilməsi, həyatın ucuzlaşdırılması, imarat və inşaatın icra edilməsidir.

İştə, Bələdiyyə İdarəsi intixabati bizim siyasi və milli əməllərimizlə [arzularımızla] munis bulunan bu fəaliyyət və təşəbbüsləri edə bilməsi üçün, hər halda, səslərimizi itirməmək və müsəlman qlasnıların əksəriyyətini təmin etmək vəzifəsini bizə təhmil edir [boynumuza qoyur]. Hər vətəndaş şimdiden hazırlanmalı, şimdiden oyanıq bulunmalıdır.

Ə. H.

TELEQRAF XƏBƏRLƏRİ

(Azərbaycan simsiz teleqraf mövqifi tərəfindən alınmış)

(Bolşevik xəbərləri)

Hərbi əməliyyat

Fin səvahlili boğazında Peterqofdan 15 fərsəx cənubda qoşunlarımız bir neçə kənd işğal etmişdir.

Qatçına dairəsində hər iki tərəfdən tanklar iştirakı ilə ciddi vuruşmalar olur.

Luj dairəsində Varşava dəmiryol xətti ilə 10 fərsəx hərəkət etdik.

Polotsk dairəsində bizim hissələrimiz Naça nəhri xəttinə çıxmaqdadırlar.

Kiyev və Çerniqov dairələrində təbəddülat [dəyişiklik; hərəkət] yoxdur.

Baxmaç dairəsində hissələrimiz vuruşmalarla Desna nəhrinin cənub kənarına hərəkət etmişlərdir. Əsir, mitralyoz və qeyri qənaim [başqa qənimətlər] alınmışdır.

Kursk dairəsində bizim üçün müvəffəqiyyətli olan ciddi vuruşmalar davam edir.

Yels dairəsində düşmən Yelsdən 10 fərsəx cənuba və 40 fərsəx qərbə tərəf atılmışdır.

Voronej dairəsində qəhrəman süvarilərimiz Budyonninin təhti-komandasında [komandası altında] 24 təşirini-əvvəldə [oktyabrda] səhər saat 6-da Voronej şəhərini işğal edib, külli tələfat ilə düşməni Don nəhri kənarına atmışdır. Düşmənin təqibi davam edir. Bir çox hərbi qənaim və zirehli qatarların, o cümlədən Şkuro və Orlov adına olan zirehlilərin bütün mühümət və təchizatı alınmışdır.

Novoxopyorsk dairəsində Novoxopyordan cənuba düşmən hücumu dəf edilmişdir. Ust Buzuluk dairəsində şiddətli müharibələr davam edir.

Ust-Medveditski dairəsində bizim süvarilərimiz düşmənin üç piyada və süvari alayını münhəzim [məğlub] edib, 250-dən yuxarı əsir, 4 mitralyoz və bir çox qənimətlər almışdır.

Ural dairəsində Uralskdan 20 fərsəx cənub-şərqdəki mövqemizə olan düşmən hücumu tərəfimizdən dəf edilmişdir.

Petropavlovsk dairəsində Petropavlovskdan 80 fərsəx cənub-qərbdə olan xəttə qədər hərəkət etmişiz.

Qırmızı süvarinin qələbəsi

Moskva - 27 t[əşirini-]ə[vvəl] [oktyabr] - Çoxdan bəri Müttəfiqlər və Denikin qüvvələri ilə təşkil edilən Şkuro və Mamontov süvarə qolorduları [süvari korpusları], Budyonninin təhti-komandasında olan Qırmızı süvari qolordusu tərəfindən Voronej altında olan müharibədə külliyyə münhəzim edilmişdir. Voronej qırmızı qəhrəmanlarımız tərəfindən işğal edilmişdir. Bir çox qənaim alınmışdır. Qənaim miqdarı qeyd edilməkdədir. İndilikdə general Şkuro adına zirehli qatarla, düşmənin bütün adlı zirehliləri tərəfimizdən tutulduğu məlum olmuşdur. Münhəzim olmuş düşmən[in] təqibi davam edir.

Petroqrad altındaki müharibələr haqqında

Ordu qəragahından Petroqrad altındaki müharibələr haqqında Zinovye və teleqraf edirlər:

Bütün cəbhədə ordunun üçüncü gün yürüşü Qırmızı qoşunların düşməni məğlub edəcəyini müəyyən surətdə ümid edir. Düşmənin müqaviməti bir qədər zəifləmişdi. Onun cərgələrində pərakəndəlik hiss edilir. Əsirlər müəyyən surətdə deyirlər ki, “Hərgah üç gün bundan əqdəm [qabaq] Ağ qvardiya qoşunları Petroqradın bir həftə bundan sonra alınmasına xatircəm idilərsə, indilikdə bütün ümidləri məhv olmaqdadır.” Cümləsi [hamısı] nə növlə xilas olmaq çarəsini ariyir. Aldığımız əsirlər, mitralyoz, top, ölü-

lər və yaralılar düşmənin külli tələfat verdiyini sübut edir. Detskoye Selo və Pavlovsk tərəfdə düşmənin fə dai alayı külli xəsarətə uğramış və hətta özünün üçdən bir hissəsini qeyb etmişdir. Qələbə yaxındır. Ağ qvardiya çətələri məqhur [qəhr, məhv] ediləcəkdirlər.

Denikin ordusunda zabitan fərarı

Denikin ordusunda zabitan fərariləri ədədi artmaqdadır. Yekaterinodarda [Krasnodarda] elan edilən səfərbərlikdən zabitan gizlənməkdədir. Yekaterinodara göndərilmiş olan 300 nəfər zabitan yolda qaçmışlardır. Bunlardan ancaq 80 nəfəri cəbhəyə gəlib çıxmışdır.

Könüllü ordu hərbi əməliyyatı

(18 təşirini-əvvəl)

Tsaritsın cəbhəsində bizim yürüşümüz müvəffəqiyyətlə davam etməkdədir. Don cəbhəsində ricət edən [geri çəkilən] qırmızılardan təqibi davam edir. Tula şəhəri dairəsində vuruşmadan sonra tərəfimizdən Novosel[itsa] şəhəri işğal edilmişdir. Bryan[sk] dairəsində qəhrəman hissələrimiz qırmızılardan Sevsk şəhərindən çıxartmışdır. Burada tərəfimizdən 8 top və bir neçə yüz əsir alınmışdır. Kiyev dairəsində bizim üçün müvəffəqiyyətli vuruşmalar olur. Jmerin dairəsində iki günlük bir vuruşmadan sonra Qaysin şəhərini işğal etdik. Petlyuralıları təqib edərək Yurkov kəndi cəbhəsinə hərəkət etdik. Bir çox əsir və mitralyoz əlimizə keçmişdir. Qeyri cəbhələrdə təbəddülat yoxdur.

Banka güşadı

Piyatqorsk - Terek mahalının Kiçik Şurası bir banka açılmasına qərar vermiş-

dir. Şuranın qərarı Müvəqqəti hökumət tərəfindən təsdiq edilmişdir. Münaqilatın [köçürmə əməliyyatlarının] inkişafı üçün 8.000.000 təxsis edilmişdir.

Rusiya ablukası məsələsi ətrafında

“Forverts” qəzetəsi bolşevik Rusiya ablukası [blokadası] haqqında Müttəfiqlərin notası münasibətilə yazır:

“Müharib halında bulunduğumuz cəmaət əleyhinə tövcih edilən [yönləndirilən] abluka son dərəcə cinayətkarənə və əxlaqsızlıqdır. Ablukadan məqsəd Rusiya dövlətinin idarə edilməsi işlərinə təğyir və təbdil [dəyişiklik və fərqlilik] verməkdən ibarətdir. Böylə olan surətdə, Rusiyanın daxili işlərinə müdaxilə etmək deməkdir. Özümüz üçün nəyi istəməyiriksə, qeyrilərinə də rəva görməməlidir.

Abluka etmək müharibə elan etmək deməkdir. Biz isə qeyriləri ilə sülh və müsəlimətlə [əmin-amanlıqla] yaşamaq arzusundayız. Almaniyanın ablukada iştirakı vətənimiz içərisində inqilab qalxmasına səbəb olacağı kimi, bizim daxili vəziyyətimizə zərər dən başqa bir mənfəət verməyəcəyi dəxi məlumdur. Buna görə də, şübhəsiz, Almaniya Rusiya ablukasında iştirakdan imtina etməlidir. Buna Almaniyanın bolşevik Rusiyaya təqviyə etməsi [dəstəkləməsi] nəzəri ilə kimsə baxa bilməz. Zira bütün cahan Almaniya hökumətinə Rusiya Şura hökumətinin kəskin surətdə düşmənanə vəziyyətdə olduğunu bilir.”

QƏZETƏLƏRDƏN

Drednout təslimi

Könüllü ordu Baş komandanı Denikin Sevastopola gəldiyi zaman İngiltərə

Komandanlığı məzkura [deyilən şəxsə] xəbər vermişdir ki, ingilislər Rusiya Cənub müsəlləh [silahlı] qüvvəsi ixtiyarına keçən il bolşeviklərdən aldıkları və sonraları Malta cəzirəsinə [adasına] apardıkları “Volya” adındaki drednoutu verəcəkdirlər. General Denikin “Volya” drednoutunun “General Alekseyev” adı ilə təsmiyə edilməsi [adlandırılması] üçün bir hökm vermişdir.

İngiltərə cəbhə komandanı ilə Baş komandanın mülaqatı

Novorossiyskdə Baş komandanın İngiltərə donanması komandanı De Robek ilə mülaqatı vaqə olmuşdur [görüşü baş tutmuşdur]. General Denikin İngiltərə admiralını “General Kornilov” krauzerində istiqbal etmişdir [qarşılımışdır]. Bunlar yarım saat müsahibədə bulunmuşdurlar. Müsahibə əsnasında istər xarici, istər daxili siyasətə dair bir neçə mühüm məsələlərdən bəhs dəxi edilmişdir.

Admiral De Robek Baş komandanı “İmperator-Hindi” İngiltərə drednoutuna nahara dəvət etmişdir. Baş komandanın övdəti [qayıdışı] əsnasında İngiltərə drednoutundan 19 top atışı ilə salamlanmışdır.

Lehistan ilə iqtisadi etilaf

Keçən həftə Lehistan [Polşa] iqtisad heyəti ilə Xüsusi Şüranın Ticarət və Sənəət İdarəsi məbeynində [arasında] olan müzakirət tamam olmuşdur. Müzakirət nəticəsində ruslarla Lehistan arasında mal mübadiləsi xüsusda ticarət şəraitinə aid bir etilaf [razılaşma] hasil olmuşdur. Bu etilaf[ı] rus mənafeyi mühafizəçisi kimi bir tərəfdən ticarət və sənəət və xa-

riciyə işləri idarələri rəisləri, digər tərəfindən Lehistan iqtisad heyətinin sədri, sabiq Lehistan naziri və Baş komandan nəzdindəki Lehistan nümayəndəsi imza edəcəkləridir.

İngilislərin Petrozavod[sk]a yürüşü
İtaliya teleqraf acentəsinin aldığı məlumata görə, İngiltərə qoşunları Petrozavod[sk]ın 300 fərsəliyində olan Olonets quberniyası Petrozavod[sk] üzərinə yürüşə başlamışlardır. Məlum olduğu üzrə, Petrozavod[sk]da top emalatxanaları vardır.

Ukraynanın Könüllü orduya müharibə elanı

Alınan məlumata nəzərən, Petlyura tərəfindən rəsmi surətdə Könüllü orduya müharibə elan edilmişdir.

TƏRBİYƏ VƏ TƏLİMƏ AİD

*Hökumət maarif saçsın;
millət fəzilət, sərvət və hürriyyət
həsəd edər [biçər].
Emil de Jirarden*

Həpimizin ailəməz arasında bir və ya bir qaç çocuq vardır. Bu çocuqlar hər ailənin mühiti-ictimaisi arasında bir yer işğal edərlər. Biz əqrəbamızın və ya kəndi çocuqlarımızın bədənən, fikrən və əxlaqən nəşvü-nümalarını [inkişaf etmələrini] düşünər və istəriz.

Çocuqların tərbiyə və təlimləri ilə əlaqədar olmaq, vətənin səadəti-həyatıy-yəsi ilə əlaqədar olmaq deməkdir. Tərbiyədən qayə çocuğun səadət və rifahi-

müstəqbələsini [gələcəkdəki rifahını] təmin etmək, onu mücadileyi-həyata hazırlamaq və o mücadilədə müzəffəriyyətinə mədar [səbəb] olacaq əsaslarla təchiz etməkdir.

Çocuğun tərbiyə və təlimi ilə ən yaxından əlaqədar olan amili-müəssir [təsiredici amil] ailə və hökumətdir. Hökumət nəslə-atinin [gələcək nəslin] tərbiyəsinə məktəblər vasitəsilə icrayi-təsir edər. Ailələr isə doğrudan-doğruya icrayi-təsir edər.

Bir çocuğun tərbiyə və təlimindən birinci dərəcədə məsul olan kəndi vəlisi [valideyni; himayəçisi] və ailəsidir. Bu məsuliyyət o qədər böyükdür ki, dərəcəyi-əhəmiyyətini düşünmək insanı lərzədarı-dəhşət edər [dəhşətlə sarsılmasına səbəb olar].

Alman həkimi-şəhiri [məşhur alman filosofu] Kant: “Altından çıxammayacağınız məsuliyyətlərin ən ağır və ən müşkülü təlim və tərbiyə məsələsidir” demişdir.

* * *

Çocuqlar üç dövreyi-tərbiyənin təhti-təsirində [üç tərbiyə dövrünün təsiri altında] bulunurlar: 1) ailənin; 2) məktəblərin; 3) mühitin verdiyi tərbiyə.

Burada ən əhəmiyyətli, ailə tərbiyəsi və bununla bərabər, ibtidai məktəblərinin verdiyi tərbiyədir.

Çocuq tərbiyəyi-ibtidaiyyəsini ağıuşımadərdə və aşıyaneyi-pədərdə [ana qucağında və ata ocağında] almalıdır. Çocuğunun tərbiyə və təlimini düşünən bir pədar və validə [ata və ana] çocuğunu pək kiçik yaşdan etibarən müntəzəm bir həyata alışdırar. Çocuq daha məmədə ikən müəyyən saatlarda süd verilər, müəyyən

saatlarda yemək, su verilər, müəyyən saatlarda yatırırlar və qaldırırlar, banyo etdirilər. Bu intizama alışan çocuğa saatı gəldiyi zaman süd verilməz və ya yatırılmazsa, ağlar, banyo etdirilməzsə, çocuq rahatsızlanar.

Çocuğa diqqət, etina, çocuğu tərbiyə və təlim doğduğu gündən etibarən başlar. Çocuq bir az böyüyüb ətrafı tanımağa başlayınca, validəsi və ya pədəri tərəfindən çocuğun ətrafında bulunan əşyanın nəyə yaradığı, nə üçün qullandığı yavaş-yavaş öyrənilər. Bunlar üzərinə çoxca dərs verilər. Əgər çocuğun bir qardaşı varsa, o qardaşa nasıl bir hisslə, bir səmimiyyətlə bağlı qalacağını və digər qonşu çocuqlarına da eyni hisslə təhəssüs olunacağını [hisslər bəsləyəcəyini] çocuq əvvəla valideynindən öyrənər.

Çocuğu ailəsi daima təhti-müşahidədə [müşahidə altında] bulunduraraq eyi şeylərə sövq, fəna şeylərdən ictimab etdirər [çəkindirər]. Çocuq bir fəna hərəkət yapıdığı zaman pədar və validəsi tərəfindən həman təkdir [məzəmmət] və təhqir edilməyib, çocuğa bir mükalimeyi-əxlaqiyyə [əxlaqi bir söhbətlə] ilə qəbahəti anladılar. Bu surətlə çocuq bir hekayə öyrənər və həm fənalığını anlar.

Diqqət və etina ilə tərbiyə olan çocuqlarda müntəzəm həyat, təmizlik, qeyrət, itaət, cəsarət kimi bir çox məzaya-yi-əxlaqiyyə müctəmə bulunar [əxlaqi keyfiyyətlər cəm olar].

Çocuqlarının istiqballarını [gələcəklərini] düşünməyən, çocuqları ilə əlaqədar olmayan ailələr pək çoxdur. Bunların çocuqları eyi bir tərbiyə görəmməzlər. Daha kiçik yaşdan fəna şeyləri öyrənərlər. İntizam, vəzifə nədir, bilməzlər. Bilərək

və bilməyərək ailələrindən, mühitlərindən fəna təsirlər alırlar. Bu təsirat çocuqların zehində dərin izlər buraxar. Çünki çocuqların dimağları [zehinləri] hər dürlü irtisamatı əxz və zəbtə müsaid [rəsmləri, mənzərələri almağa və qeyd etməyə uyğun] həssas bir fotoqraf plakına [fotoplastikaya] bənzər.

Eyi-kötü, hər nə eşidərlər və görərlərsə, müdrük və ya qeyri-müdrük [başə düşərək və ya başə düşməyərək] onları kamilən zəbt edərlər.

Kiçik yaşda çocuqların dimağlarında iz yapan mürtəsimati-seyyiə [pis, mənfi şəkillər] sonra nə qədər diqqət edilərsə-edilsin, tamamilə zail olammaz [silinə bilməz]. O çocuğun həyatı müddətincə əf'al və hərəkətində etiyadat və mələkati-əvvəliyyənin [əməllərində və hərəkətlərində əvvəlki adət və vərdislərinin] bariz izləri görünür. Təbiyyəti-əsliyyədən [təməl, əsas təbiyyətdən] məhrum bir çocuq kəndi şəxsinə və ailəsinə və cəmiyyəti-bəşəriyyəyə müzirr [zərərli] bir fərd olaraq yetişir.

Əvvəla, aşıyaneyi-aile bir dərsxaneyi-fəzilət olmalıdır [Birinci növbədə, ailə yuvası fəzilətlərin, müsbət məziyyətlərin öyrətdiyi bir dərs evi olmalıdır]. Çocuq burada fəzaili-əxlaqiyyənin hər gün daha parlaq bir nümunəsinə görə bilməlidir.

Ailə təbiyyəsinədən sonra məktəblərin təbiyyə və təlimi başlar. İbtidai məktəbləri çocuqlara təbiyyəti-əsasiyyə ilə məlumati-ibtidaiyyəni verir. İbtidai məktəbləri ailə təbiyyəsinin nöqsanlarını ikmal və təshih edər [tamamlayar və düzəldər]. Çocuqları bədənən, fikrən, hissən yüksəldər. Ailə təbiyyəsi ilə sünufi-ibtidaiyyə, taliyyə və aliyyədə [ibtidai, ondan sonrakı və ali dərəcəli siniflərdə] eyi təbiyyə və tə-

lim görən gənclər mühiti-xariciyə atıldıqları zaman mücadileyi-həyatda [həyat mübarizəsində] daima müzəffər olurlar. Bu mühitin fəna təsiratından uzaqda qalırlar. Böylə gənclər safiyyə [safıq] və qüdrətlərini hər yerdə göstərərlər. Əzm və səbat [mətanət] sahibi olaraq və cəmiyyəti-bəşəriyyəyə faydalar təmin edərək yaşarlar.

Tarixi-maarifi mütalə edərsək, münəvvər məmləkətlərin ibtidai məktəblərinə pək çox əhəmiyyət verdiklərini və bugünkü təbəqə və təkamülü o məktəblərdə ehzar [hazırladıqlarını] və əsaslandırdıqlarını anlarız. O məmləkətlərdə ən çox tənqid və təftiş edilən ibtidai məktəbləridir. İbtidai məktəbləri bir məmləkətin ən uzaq guşələrinə, köy və nahiyələrinə qədər gedər və oralarda nurlar, nuri-mərifət saçar.

Mütərəqqi, münəvvər məmləkətlərin ən kiçik bir köyünə gedildiyi zaman köyün bütün evlərindən daha möhtəşəm və daha mükəmməl, müzəyyən [bəzəkli] olan, qəryənin [kəndin] ən havadar və ən dilruba məvaqeyində [kənül oxşayan yerində] pürehtişəm və qürur [böyük ehtişəm və qürurla] yüksələn kaşanə, şüb-həsiz, bir ibtidai məktəbidir.

İştə buraları, nəslə-atini ağışı-şəfqət, ağışı-ürfanında [şəfqət qucağında, ürfan qucağında] bəsləyəcək birər darülem [elm evi], birər məktəbi-fəzilətdir. Bu ibtidai məktəbləri çocuqlara pək dərin hisslər verir, müdhış təlqinatda bulunar. Bunun üçün mütərəqqi hökumətlər məktəblərinə, bilxassə ibtidai məktəblərinə pək çox əhəmiyyət vermişlərdir.

Bu gün Əqsayı-Şərq [Uzaq Şərq] hakimiyyətini qazanan japonlar bundan 40

sənə əvvəl cahil və idarəsiz bir taqım də-rəbəylər, zadəganlar əlində, təbəqəyyat və səadətdən pək uzaq yaşayırlardı. Gənc mikado Mutsihito məqami-hökmdariyyə keçdikləri zaman ənənəti-milliyəni nəzər-diqqətlərindən ayıraraq, Avropa və Amerika mədəniyyətlərini, təbəqəyyatını qəbul etməyə başladı. Qırx sənəlik səbatkar bir səyi-mütəmədi [əzmkar daimi səy] japonları bu hala gətirdi.

Japonlara bu təbəqəyyat və səadəti bəxş edən məktəbləri bilxassə ibtidai məktəbləridir. Rus-Japon müharibəsində Rusiyaya bir həzimət [məğlubiyət] marşı çaldıran Japoniya, məktəblərinə mədyun [borclu] olduqlarını heç inkar etməzlər.

Japonlar təbəqəyyat üçün addım atmağa başladıkları zaman, əvvəla, məktəbləri, təbiyyəti-milləti nəzəri-diqqətə aldılar. 1871-də xüsusi bir nəzarət [nazirlik] tərəfindən təbiyyəti-ümumiyyə üçün ələləcələ [tələsik] bir nizam nəşr edildi. 1872-də hökmdarın əmri ilə təbiyyəti-ibtidaiyyə bir qanuni-məxsusi ilə elan olundu. 1885-də bir maarif naziri təyin edilərək, məktəblər qanununun islah və təbəqəysi üçün düşünülürdü.

Sonra məktəblər çoxaldıqca çoxaldı. 1910 sənəsində nəşr edilən bir statistikada Japoniyada yalnız 27.154 məktəbi-ibtidai olduğu meydana çıxdı.

Japoniyada məktəblərin idarəsi doğrudan-doğruya əhəliyyə mühəvvəldir [tapşırılmışdır]. Yalnız valilər 52 məktəbi idarə edirlər. Maarif Nəzarəti də Tokioda iki darülmüəllimin [pedaqoji məktəb, seminariya] idarə edir.

Japoniyada sinni-təhsil [təhsil yaşı] məcburi olaraq 6-dan 14 yaşına qədər davam edər. Japoniya məktəbləri hər şey-

dən çox əxlaqi-milliyəyə etina eylər. Təbiyyəti-bədəniyyə və fikriyyə pək iləridir. Japon məktəbləri “Salim bir dimağ [sağlam bir beyin] sağlam bir vücudda bulunar” əsasını tamamilən qəbul etmişlərdir.

Japonlar çocuqlarının məktəbə mün-təzəmən davamlarına fəvqəladə qeyrət edərlər. Məktəbə bir gün gəlməyən çocuğun vələsinə həman o gün xəbər göndərilər və gəlmədiyinə səbəbləri araşdırılır. Bilməzərət [üzrlü səbəb olmadan] məktəbə davam etməyən çocuğun vələsi cəza görür. Məktəb müfəttişlərinin qeyrətləri çoxdur, vələlə nəsihət edərlər.

Kiçik məktəblərdə qız və erkək çocuqları bərabər oxurlar. Qız çocuqları məktəbə gəlməzdən əvvəl evlərdə iş görürlər. Böyük qız çocuqları məktəblərdə bir ufaq bəradər və ya həmsiyyəsinin [qardaş və ya bacısının] bilcümle ehtiyacına sərfi-əhtimam edər [səy göstərər]. Bu surətlə idareyi-beytiyyəyə [ev idarəsinə] və çocuq böyütməyə vüquf kəsb edərlər [qazanarlar].

Japonlar iştə bu surətlə yüksəldilər. Məktəblər kəndilərinin təmini-rifah və şövkəti üçün məmləkətin çocuqlarının tənvi-fikrinə [fikrinin aydınlanması], təbiyyəti-bədəniyyəsinə etina etməyə məcburdurlar. Bu məcburiyyəti təqdir, bu haqqı ifadə təqafül və təkasül [qəflət və tənbellik] göstərən bir hökumət bəqadan ziyadə inqiraz peşində bulunar [əbədi olmaqdan çox, məhv olmaq istiqamətində irəliləyər]. Bu mühüm dəqiqəni [fikri; həqiqəti] ciddən təqdir edən hökumətlər maarif təşkilatında əsas olaraq darülmüəllimlərlə, tədrisati-ibtidaiyyəni nəzəri-etinaya almışlar, müəllim sifətinə bə-

həqq müstəhəqq zəvat [layiqiylə haqq qazanmış şəxslər] yetişdirmişlərdir.

*Batum İslam məktəbi müdiri:
Hikmət*

EV MƏSƏLƏSİ

Bakıda ev məsələsi bu son zamanlarda o qədər əhəmiyyət kəsb etmiş [qazanmış] ki, hər bir şeydən artıq bu məsələ əhalini məşğul etməkdədir. Kiminin Bakıda evi olduğu halda əski kirayənişini çıxarammayıb kəndisi başqa yerdə mənzil bulmağa məcbur olur. Kimisi qərib və mühacir olduğundan hər yana çevrilirsə, ev bulamayıdır. Bulduqda da öylə qiymətlər deyirlər ki, məzkur [deyilən] şəxsə mətlub [tələb olunan] qiyməti vermək müyəssər olmayır.

İşbu məsələdən, təbii, bir çoxlarının xəbəri vardır. Fəqət bu məsələni daha aydın bir surətdə gözə çarpdırmaq üçün zeyldəki [aşığıdakı] hekayələri nəql edirəm. Baxınız, ev məsələsi Bakıda, yəni nə deməkdir.

Bakı əşrafından [kübarlarından] birisinin nəqli:

Mart hadisəsində evlərim yandırılmışdı. Şimdi səlamətliyə çıxdıqda ailəmlə Bakıya gəldim. Ev bulmadığımdan, bir dostumun evində müvəqqətdən yerləşdik. Sonra yarım milyona bir ev aldım. Sevindim ki, evim vardır. Evlərdə yəhudilər kirayə əyləşmişdilər. Müqavilənəmə bitəndən sonra onlara evin təxliyəsini bəyan etdim. Cavabında, bizə yer göstəriniz, çıxalım dedilər. Həqiqətən,

onlara bir yer göstərməkdən aciz qaldım və düşündüm ki, bunları, bəlkə, “sərqifil” para [bir şeydən əl çəkmə, vaz keçmə pulu] verməklə aldadaram. İyirmi min təklif etdim. Cuhudlar bu sözümə təbəssüm etdilər və açıq söylədilər ki, biz bu yeddi odadan ayda beşcə min mədaxil alırıq. Pəs 40 minini kimdən alacağıq və o sərqifili sizdən alıb ev aradıqda, biz də başqasından istəriz ki, bizə ev versin.

Xülasə, şikayət etdim, bir yana çıxmırdı. Çünki rus qanununca, əyləşənləri çıxarmaq olmaz. Və qiymətini də əski qiymətindən birə-üç artırmaqdan başqa bir əlac yox imiş. Xülasə, çıxarammadım.

Hər gün dükanda oturur və yalnız mənzil (kvartira) sözü ilə iştiğal edirdim [məşğul olurdum]. Bu günlərdə birisi dükana varıb söylədi, sənə Naberejnıda filankəsin evini bulmuşam. Doqquz otaqdan ibarətdir. 50 min sərqifil verərsən, kirayənişin evini tərk edəcəyini vəd edir.

Bu sözləri eşitcək elə sevincimdən kəndimi şaşırıdım. O adama söylədim ki, oranı neçəyə düzəldərsən, sizə ayrıca olaraq 10 min manat mükafat verəcəyəm. Getdi-gəldi söylədi ki, o evlərdə əyləşən xanım söyləyir ki, mən evlərdən çıxaram, fəqət şərti vardır. Şərti nədir deyə sorduqda söylədi ki, övrət deyir ki, mənim evlərimdə, məsələn, polismeyster idarəsi durur. Onu da oradan köçürməlidir ki, mən kəndi evimə gedəyim.

İş elə gətirdi ki, məzkur [deyilən] idarə köçməyi vəd etdi. O adamı bulub göndərdim ki, evini boşaldırlar, di xanım, hazırlaşın. Xanım cavabında söyləmiş, pəh, əfəndim, mən onu öylə bir işə həvalə etdim ki, düzəlməsin. İndi ki onu düzəltdi, qurtaranı odur ki, mən buradan çıxmıram.

2-nci: Mən birisindən sual etdim ki, neyçin Bakının müsəlman tərəfinin cad-dələri [küçələri] təmir edilməyir və damların çoxusu əskidir? Cavabında mənə söylədi ki, mənim dörd evim vardır. Birisindən 50 manat, birisindən 100 və o birilərinin hər birisindən 120 alıram. Kirayədən hasil olan para saxladığım dvornikin maaşını ödəmədiyindən, ayda cibimdən 400 manat da fəzlə xərc çəkirəm. Bundan mülahizə edin ki, evləri təmir etməyə imkanımız yoxdur. Çünki yəhudilər bir para belə fəzlə vermək istəməyirlər.

3: Bir mühacirin nəqli: Evlərimizi ermənilər yandırdılar. Şeylərimiz yağma edildi. On baş ailədən dördü salamat qurtarıb Bakıya gəldi ki, bəli, islam ölkəsidir, xidmət edib eyi-kötü imrari-həyat edəriz [ömür sürərik]. Bakıya yetişdik. Mehmanxanada qaldıq. Gecədə bir mənzilə 100 manat kirayə aldılar. Üç-dörd gündən sonra paramız bitdiyini hiss edərək kimsəni tanımadığımızdan Təzəpər məscidinin bir hücrəsinə köçdük. Xidmət aradım, dəmiryolunda ayda 1200 rublə maaşla bir məmuriyyətə girdim. Hankı müsəlmana ev xüsusunda söylədim, ev sözü danışma, dilin lal olar dedilər. Beş-altı yerdə “Kirayə verirlər” elanını oxudum. Xoşnud oldum. Sahibləri ilə görüşdükdə, bir odaya ayda min manatdan əskik istəyən olmadı. Düşündüm, min manat verdikdə 200 manat maaşıma [dolanişığıma] qalır. Artıq düşününüz, nələc qalıb bir ziri-zəmin buldum ki, qaranlıq, pək fəna. Bir həftə orada qalmışdıq ki, bütүн ailə dürlü-dürlü xəstəliklərə düşər olmağa başladı. Mən təəccüb edirəm ki, Bakı əhalisi nədənsə başqa millətlərə yer

verməkdə ciddiyyət göstərməklə, mütləq öz millətlərindən qaçırırlar, yaxud dərilərini bir dəfə soymaq istəyirlər.

Nə isə, uzun getməyəlim. Hökumət həcz [müsadirə] məsələsi ilə məşğul olduğu zaman sabiqdə bir həczdən yalnız varlı və böyük məmurlar istifadə edilirdi. Bəlkə, kəndilərinin evləri olduğu halda böylə evini beş minə kirayə verib, özgənin də evində məmuriyyət sayəsində pul-suz əyləşənlər var idi. Bu hərəkətdən narazılıqlar çıxdığına və Məhəmməd Əmin [Rəsulzadə] əfəndinin təklifinə görə, həcz məsələsi ortalıqdan qaldırıldı. Yəni ixtiyar ev sahiblərinə verildi ki, istədikləri kimi fəqərə əhalini soysunlar.

Bakıya Əjdər xandan, bilməm, Aşqabaddan, qəzetlərin verdiyi məlumata görə, yalnız islam fərariləri deyil, bu gün erməni və ruslar belə Bakının ucuzluq və əmniyyətindən xoşhal olaraq gəlməkdədir. Böyləliklə, gündən-günə evlər tutulub, ərzaq bitir, camaatın və yerli əhəlinin halı gərginləşir.

Hökumət hər Bakıya gələni daxilinə buraxarsa, təbii, əhvali-atiyə [gələcək vəziyyət] pək pozuc bir hala gələr və evlər məsələsi daha müşkülləşə bilər. Hökumət sıxlaşdırma (uplatneniye) üsulu ilə müamilə [rəftar] etsə, eyi olmazmı? Əski çürük rus qanununu pozub, müftə mənzillərdə əyləşən yəhudilərin ev qazanclarına bir sədd çəkilər, vəssalam. Mühacir qardaşlarını da evlərə orta və münasib qiymətlə yerləşdirərsə, qiyamətmi qopar?

Belə olduqda bir çox məxrubə [dağılmış, xaraba qalmış] və təzə binalar təzədən yapılmazmı? Güman ki, əski rus qanunu pozulsa, yeni qanunlar adılanə bir

surətdə vəz [qoyulsa] və tətbiq edilsə, nə şiş yanar, nə kabab.

Ayn. R.

ZİYALİ BACILARIMIZA

Ziyalı möhtərəmə bacılarımız təşəbbüsünə sayəsində Maarif naziri həzrətlərinin əmri ilə bisavad qadınlar üçün kurslar açılmışdır.

Həqiqətən, böylə bir təşəbbüs şayanı-təhsindir [alqışa layiqdir]. Bu yolda fədakarlıq göstərən ziyalı bacılarımıza izhəri-təşəkkür etməklə iftixar edirik.

Elm nurundan məhrum, büsbütün dünyadan xəbərsiz olan bədbəxt, kəsəlet [süslük], zəlalət içində səhərdən axşamədək dörd divarlar küncündə məhv olan vücut, tamam hüquqi-bəşəriyyəsi əzilmiş, insaniyyət nə olduğunu bilməyən ana, müqəddəs olan mürəbbilik vəzifəsindən bixəbər müsəlmlər [müsəlman qadınlar], heç olmasa, az faizi ora cəm olub elm, savad nədir, dünyada tərbiyə nə olan şeydir, insanlar necə yaşayış edirlər, bunları təhsil edib, gələcəkdə islam yavrularını milli ruhda – qəza verib [qismət olsa] – tərbiyə etsinlər. Ümidgahımız olan milliyət, insaniyyət xadimi, ədalət və vəzifə aşığı olan xadimlər yetirsinlər. Ümid edirik ki, hər bir əqli-səlim [sağlam düşüncə] sahibi bunu layiqincə düşünüb, heç vaxt razı olmaz onun anası, bacısı evdə qalıb elm-mərifətdən elə məhrum, bədbəxtanə ömür sürsünlər.

Necə ki, bu gün Bakı şəhəri Azərbaycanın, əgər səhv etməyirsəm, tamam Qaf-

qaziyanın maarif mənbəyi olmuşdur. Hər bir müsəlman ata-ana öz övladlarının əllərindən yapışib, “Haydi, çocuğum, məktəbə var, dəxi o zamanlar keçmiş, yeganə bizə nicat elmdir” söyləyib, gündə iyirmidən ziyadə arvad-kishi öz balaca çocuqları ilə Nikolayevski caddədə gimnaziyaya, realniya və qeyri məktəblərə daxil etmək istəyirlər.

Böylə ki, tamam məktəblər müsəlman çocuqları ilə məmludur [doludur]. Təəcüb burasıdır, büsbütün avamlığından məktəbə (şkolaya) övladını qoymaq istəməyən ana bu gün gəlib yalvarır: “Allah eşqinə, mənim övladımı qəbul ediniz. Mən istəyirəm, o oxuyub adam olsun. Dəxi bizim tayımız olmasın.” Amma mütəəssifənə [təəssüf ki], məktəb müdiri ona qarşı cavab söyləyir: “Vaxt keçmiş, dəxi yer yoxdur. Nə üçün bixaxt gətirmisiniz?”

“A balam, nə edim, yetimdir, atası yoxdur, mən də nə bilirəm məktəbin vaxtı haçandır. Ancaq bunu bil, mən bu arvadlığım ilə evlərdə nökrəçilik edib onu məktəbə gətirmişəm. Sən də müsəlman qardaşsan, razı olma – o da sənənin övladındır – küçələrdə qalsın.”

Müdür isə yer olmadığından rəddicavab edir, biçərə övrət nələc gedir.

Əlbəttə, ümid edirik, bunlar da Nəzarəti-cəllilə [uca Nazirlik] tərəfindən nəzərə tutulub, mümkün olan qədər ibtidai klaslar açılar.

Böylə bir vaxtda nə üçün bizim ana-bacılarımız böylə Allahi-əzimin insanlara bəxş etmiş neməti-üzmasından [ən böyük nemətindən] məhrum olsunlar? Haydi, müsəlma bacılar, kurslara toplaşınız, layiqincə əxzi-kamalat edib ziyalı bacı-

larınz tərəfindən göstərilən fədakarlığı unutmayıb, səmimi-qəlbədən söyləyiniz: Var olsun maarif xadimləri!

*Bir neçə bisavad
müsəlma namından:
Mirzəağa Valizadə*

BİR ƏMƏLƏNİN SİYASİ MÜTALİƏSİ

Əhli-tarixin bəyanına və cərəyan edən qəvanini-təbiiyyəyə [təbii qanunlara] nəzərən əvvəllərdə (təqribən beş min sənə əqdəm) insanlar hali-vəhşət və infiradda [təklidə] yaşayıb, pək sadə bir tərzdə imrari-məişət edirlərdi [ömür sürürdülər].

Nəhayət, getdikcə təbiət insanları hali-vəhşət və infiraddan çıxarıb, daireyi-təməddün və təavünə [mədəniyyət və birləşmə köməkləşmə dairəsinə] sövq etməyə başladı. İnsanlar yaşamaq yollarını aramağa kəndilərində bir ehtiyac hiss etdilər. Siyasi və iqtisadi duyğular oyandı. Çünki təbiət saiqəsi [sövqü, səbəbi] ilə məişət sadəlikdən xaric olub, qüyudatla məşrut olmağa [müəyyən çətinliklərlə, mürəkkəbliklərlə şərtlənməyə] başlamışdı.

Artıq yaşamaqda təşkilat və tənzipatə lüzum görüldü. Şu təşkilatı idarə üçün qüvvəyi-nafizənin vücutuna [nüfuz edici gücün varlığına] dəxi ehtiyac hiss edildi. Həyatı-infiradiyyə və yaxud vəhşət və bədəviyyət [çöllülük, köçərçilik] dövrü atlıdılıb, həyatı-ictimaiyyəyə, yaxud təməddün və təavün dövrü hülul edincə [gəlib çatınca], bəni-bəşər miyanında müsəbi-qeyi-həyatıyyə meydanı [insanlar arasın-

da yaşamaq uğrunda mübarizə meydanı] açıldı.

Xülasə, fikri-bəşər təkamülə doğru irəlilədikcə, vüsət və nuraniyyət peyda etdikcə [genişləndikcə və aydınlıdıqca], düşüncələr incəldi. Tərəqqi və təkamül amilləri ətrafı ilə tədqiq edilərək, həriyyəti-şəxsiyyə, məsuniyyəti-mülkiyyə [mülk toxunulmazlığı], təsavii-hüquq [hüquq bərabərliyi] məsələləri də ortalığa çıxdı.

İnsaniyyət həddi-ümumisi daxilində milliyət, din, sinif kimi məxsus fasilələr [qruplar] olduğu dəxi anlaşıldı. Binaəni-leyh [ona görə], həriyyəti-şəxsiyyə, məsuniyyəti-mülkiyyə və müqəddəsəti-diniyyənin istiqlali-milliyə ilə lazımı-qeyri-məfariqi [ayrılmaz parçası] olduğunu düşünən milləti-mütəməddinə [mədəni millətlər] mənafeyi-ictimaiyyətlərini mənafeyi-şəxsiyyətlərinə müqəddəm [irəli] tutaraq, hər bir fərd də kəndisini milliyətin bir üzvü olduğunu düşünərək, hüquqi-milliyəni hər bir təərrüzata [təcavüzə] qarşı bir tənə-vahid kimi [hamı bir nəfər kimi] mühafizə və müdafiə etməyə səy və qeyrət etmişlərdi.

Əvət, ittihadı-milliyəsi [milli birliyi] olmayan bir qövmün müqəddəsəti topa tutular, Quranı hətk edilər [cırırlar], namusu tapdalanar.

İştə məqsəd: Şimdi baxalım; qəhrəman türk qardaşları ilə umuz-umuza qanlar axıtmaq, minlərcə qurbanlar vermək bahası ilə istiqlal qazanmış namuslu Azərbaycan fəqərəyi-kasibəsi yüz sənəlik əsarətin bütün acılıqlarını dadıb, taqətfərsa şədəidini [dözülməz ağırlıqlarını] keçirəndən sonra qurtulub azad nəfəs almağa müvəffəq oldu. Bərəkətli məhsulatımız, ziqiymət məadinimiz [baha biçilməz mə-

dənlərimiz], müntəzəm vəsaiti-nəqliyyətlərlə bərrə və bəhri ticarət mədxəl və məxrəclərini havi [müntəzəm nəqliyyat vasitələrilə quru və dəniz ticarət giriş-çığışlarını özündə ehtiva edən] bu məmləkətin varisi-bilistehqaqı [haqlı, layiqli varisi] bulunan azəri millətinin müməssilləri [nüməyəndələri] namını taxan bir taqım xainlər bütün ixtilafli məsələləri bir kənara atıb, dünya xəritəsi daxilində cavan hökumətlər sırasında sarsılmaz və əbədi bir mövqe iştiğalını [qazanılmasını] qayeyi-amal ittixaz etmək dolayısı ilə qüvvətlərini toplayaraq xarici düşmənlərə qarşı tədbirlər görmək, millət içərisində mücərrəb [təcürbəli] hərbi, mülki məmurlar, hüquqşünaslar, mühəndislər, təbiblər, ziraətçilər... yetişdirmək üçün hərbi və mülki məktəblər, darülfünunlar, emalatxanalar, fəllahət [kənd təsərrüfatı] və ticarət məktəbləri açmağa bəzli-məsai etmələri icab edərəkən [səy göstərmələri lazım gələrkən], millətin sadəliyindən bilistifadə zahirən üsuli-idarəni tənqid edər kimi, batində isə hökuməti yıxmaq, millət arasına təfriqə [ikitirəlik] salmaq, vətəni təhlükəyə sövq məqsədi-xəyanətkaranələrini [xəyanətkar məqsədlərini] işlətməklə imkan bulacaqlarmı?

Haşa [Allah göstərməsin]!

Azərbaycan xalqı bu son sənələr zərfində bütün acılıqlarını dadmış, təcrübələr keçirmiş. Bir daha türklər getdiyi vaxtdan şimdihə qədər ixtilal törətmək təşəbbüsündən bir an qəflət etməyən Lenin agentləri ilə ittihadı-islam maskası altında çalışanların intriqalarına meydan verməyəcəyinə imanımız bərkamaldır [tamdır, nöqsansızdır].

“Bir nəfər əmələ”

VÜKƏLA ŞURASINDA [NAZİRLƏR KABİNETİNDƏ]

- Maarif nazirinin rusca kitab almaq üçün 500.000 manat buraxılması haqqındakı təqriri isteməsi [rəsmi məktubunun dinlənməsi] nəticəsində istənilən məbləğin üç ay müddətinə 70 milyonluq fondan buraxılması qərara alınmışdır.

- Ərazi nazirinin Nəzarət məmurunun [Nazirlik məmurlarının] bir yerdən digər yerə getmələri üçün məsarifi-rahyyə [yol xərci] olmaq üzrə 550.000 manat təxsis [ayrılması] haqqındakı təqriri isteməsi nəticəsində istənilən məbləğin 70 milyonluq fondan buraxılması qərara alınmışdır.

- Maliyyə və İqtisadiyyə komisyonu sədrinin Ərzaq Nəzarətinə əqd edilmiş mal mübadiləsi müqavilənamələrinin təsviyəsi [ləğvi] haqqında təqriri nəticəsində bərvəchi-ati [aşağıdakı] qərar üzrə müqavilənamələr təsviyəsinin Ticarət və Sənaye Nəzarətinə tapşırılması qərara alınmışdır:

1) Rəhni olan müqavilənamələrin rəhnini üç ayadək artırmalı, Nəzarət rizasıyla bir malın digər mala dəyişməsinə icazə verməli;

2) Şərait üzrə müqavilə bağlayanlara iki həftəyədək şəraiti rəhnlə dəyişmək təklif edilsin. Bundan sonra onlarla da birinci maddə üzrə əlaqədə bulunmaq olar.

- Ümuri-Xeyriyyə və Nəfiə [Sosial Təminat] nazirinin Qurveviç nam bir tacirin Səhhəti-Ümumiyyə Nəzarəti tərəfindən Ümuri-Xeyriyyə və Nəfiə Nəzarətinə verilmiş keçə çəkmələrin ona verilməsi haqqındakı təqriri isteməsi nəticəsində təşəbbüsətin rədd edilməsi qərara alınmışdır.

BƏHRİ-XƏZƏR DONANMASINA DABRAVOL ORDUSUNUN İDDİASI ÜSTÜNDƏ AZƏRBAYCAN HÖKUMƏTİNİN MÜRASİLATI [YAZIŞMALARI]

(Xariciyyə Nəzarətinin İstixbarət
[Məlumat] şöbəindən)

Cənubi Rusiya Qüvayi-müsəlləhəsi [silahlı qüvvələri] Baş komandanının Azərbaycanda olan nüməyəndəsindən Azərbaycan hökuməti aşağıdakı kağızları almışdı:

1) Taqanroqda Dəniz İdarəsi naçalniki vis-amiral Gerasimovun təliqəsi [rəsmi məktubu].

Cənubi Rusiya Qüvayi-müsəlləhəsi Dəniz İdarəsi naçalniki
21 eylül 1919 sənə
Nömrə 2281 (O. P.)
Taqanroq şəhəri
Hörmətli əfəndi.

Bununla bərabər Azərbaycan hökuməti hüzuruna yetişəcək Baş komandan tərəfindən təsvib [təsdiq] edilmiş elanı, Bəhri-Xəzər Donanması naçalniki mərifəti [vasitəsi] ilə göndərirəm.

Onunla məa [birgə], Bəhri-Xəzər Donanması naçalnikinə dəxi lazımı düsturüləməllər [təlimatnamələr] verilmişdir.

Səmimiyyət və ehtiramati-faiqəmin [xüsusi səmimiyyət və ehtiramımın] qəbulunu rica edirəm.

İmza etdi: A. Gerasimov
Səhihdir: Müdiri-ümur [İşlər müdiri]
vəzifəsini müvəqqəət ifa edən
ştabs-rotmistr: Bendeberi

2) Azərbaycan hökumətinə polkovnik

Palitsının təqdim etdiyi “elanın” məzmunu.

Rusiya ilə İran arasında 1828-ci sənə 10 şubatda Türkmənçayda əqd edilmiş sülh müahidənaməsinin [sazişinin] 8-ci maddəsi qərarı mövcubincə, ancaq Rusiya və İran Bəhri-Xəzərdə ticarət donanması saxlaya bilər. Hərbi donanma saxlamasına isə yalnızca Rusiya səlahiyyətdardır. Cənubi Rusiya Qüvayi-müsəlləhəsi Baş komandanı indində [nəzdində] olan Dəniz İdarəsi elan etməyi lazım bilir ki, bu dənizdə Azərbaycan hərbi donanmasına və rus bayrağından başqa hər dürlü qeyri bayraq altında olarsa ticarət gəmiləri seyrü-səfərinə o razı ola bilməyəcəkdir.

Vis-amiral Gerasimov
Nömrə 2298 (O. P.)
21 eylül 1919 sənə

Buna cavab olaraq Xariciyyə naziri həzrətləri atidəki [aşağıdakı] protestonu izhar etmişdir:

“Cənubi Rusiya Qüvayi-müsəlləhəsi Baş komandanının Azərbaycanda olan nüməyəndəsi hüzuruna

17 təşrinə-əvvəl [oktyabr] tarixli və 2871 nömrəli təliqənizə cavab olaraq hökumətimin əmri üzərinə kamali-ehtiramla elam edirəm [bildirirəm] ki, 1828-ci sənə Türkmənçay müahidənaməsi Rusiya ilə İran arasında əqd edildiyi üçün Azərbaycandan ötrü qüvvəni haiz olamaz. Binaənileyh [ona görə], Azərbaycan Cümhuriyyəti kəndi milli donanması olduğu halda, onun qeyri bir bayraq altında seyrü-səfərdə bulunmasına heç bir vəchlə razı olmayacaqdır.

Bəhri-Xəzərdə gəmilərin rus bayrağından başqa qeyri bayraq altında seyrü-səfər etməsinin qət edilməsini [kəsilməsini] tələb edən Dəniz İdarəsi elanının məzmununu mənim hökumətim Dabrevol ordusu komandanlığı ilə bərpa edilmiş qonşuluq dostanə əlaqəsini nəqz etmək [pozmaq] və həmçinin hökumətimiz ilə iqtisadi və başqa məsələlər etiləfi [razılışması] üçün Komandanlığın müzakirata başlamaq arzusuna təvafüq etməyən [uyğun gəlməyən] təcavüzkarənə bir çıxışı yapmaq təhalükü [təhlükəli addımı, düşünülməmiş addımı] kimi tələqqi etməyə [qiymətləndirməyə] məcbur olacaqdır.

Şu göstərilən tələbə qarşı protesto izhar edərək, kamali-ehitramla sizə məlum edirəm ki, Azərbaycan donanması bu vaxta qədər olduğu kimi minbəd [bundan sonra] dəxi milli bayraq altında seyrü-səfərdə bulunacaqdır. Bu xüsusda Cənubi Rusiya Qüvayi-müsəlləhəsi Baş komandanına ixbarat verməni [xəbərdarlıq etməyinizi] rica edirəm.”

Xariciyyə naziri həzrətləri işbu münasibətlə Britaniya hökumətinin Zaqaqaziyada olan Baş komissarı Vordropa, İtaliya hərbi heyətinin naçalniki polkovnik Qabbaya və Qafqaziya Baş komissarı polkovnik Haskellə atidəki bəyannamələri göndərmişdir:

“İşbu sənə ağustosunda İngiltərə əsəkirinin [əsgərlərinin] Zaqaqaziyayı təxliyə etməsi qərara alındığı zaman Britaniya hökumətinin binagüzarlığı [sərəncamı] ilə Bəhri-Xəzər donanması Dabrevol ordusuna verilmişdi.

Donanmanın başqasına verilməsi feili ilə həyatı mənafeyinə nəzəri-əhəmiy-

yətə alınmadığını dərk edən Cümhuriyyətimiz əhalisi üçün də şu əmri-vaqe [fakt], təbii olaraq, bir iztirab və qələyan [həyəcan] oyandırmadan keçəmmədi. Azərbaycan hökuməti kəndi məmləkəti mənafeyi qaraqolunda duraraq, Zaqaqaziyada olan İngiltərə Ali Komandanlığı qarşısında protesto izhar etdi və göstərdi ki, donanmanın başqalara verilməsi Azərbaycana qarşı ədavətkarənə hisslər bəsləyən qüvvələri təqviyə edərək [gücləndirərək], Cümhuriyyətin istiqlalı və tammıyyəti-mülkiyyəsi [ərazi bütövlüyü] üçün feili və həqiqi bir təhdidat vücuda gətirir.

Buna cavab olaraq İngiltərə Komandanlığı tərəfindən müəyyən bir itminan vürud etmişdi [təminat daxil olmuşdu] ki, dəfələrcə bu xüsusda iləridə bəyan olduğu üzrə, «donanma Azərbaycana qarşı heç bir hərəkətdə bulunmayacaqdır».

Lakin Cümhuriyyət hökuməti dabrevolların nə kimi bir fikirdə olduğunun həqiqətini bilərək və Azərbaycana qarşı onun ədavətkarənə hisslər bəslədiyini nəzərə alaraq rahat olamırdı. Zira Britaniya hökuməti binagüzarlığı ilə Cənubi Rusiya Qüvayi-müsəlləhəsi komandanlığına verilmiş müsəlləh donanmanın Azərbaycan Cümhuriyyətinə qarşı istifadə edilməsindən hökumətimiz qorxurdu. Bu qorxunun əsassız olmadığı bütün vüzuhu [çılpıqlığı] ilə aşkar oldu.

Surəti ləffən [əlavə edilərək] hüzurunuzə təqdim olunan, Cənubi Rusiya Baş komandanı indindəki Dəniz İdarəsi naçalnikinin Azərbaycan hökuməti naminə göndərdiyi təliqə və elan ilə etdiyi tələbinə – ki Rusiya ilə İran arasında 1828-ci sənədə əqd edilmiş Türkmənçayı müahidənəməsinə istinad edərək Bəhri-Xə-

zərdə Azərbaycan milli bayrağı altında seyrü-səfərinin qət edilmədiyi təqdirdə müəyyən bir təhdid yapır – zati-aliləriniz nasil baxacaqsınız?

Türkmənçayı müahidənəməsi isə Rusiya ilə İran arasında əqd edildiyi üçün Azərbaycandan ötrü məcburi ola bilməz.

Cümhuriyyət gəmilərinin milli bayraq altında seyrü-səfər etməsinin qət edilməsini təklif edən şu tələbi mənim hökumətim, Britaniya hökuməti tərəfindən aldığı donanmadan istifadə ilə Cümhuriyyətimiz qarşısına dabrevolların təcavüzkarənə bir çıxışı kimi tələqqi edir. Azərbaycan Cümhuriyyəti hüququnun nəqz edilməsi əleyhinə Cənubi Rusiya Qüvayi-müsəlləhəsi Baş Komandanlığı qarşısında protesto izhar edərək, kamali-ehitramla zati-alilərinizdən rica edirəm ki, vüqusu mümkün müşkülətin bərtərəf edilməsi xüsusunda tədabiri-lazimə ittixaz edilməsindən [meydana gəlməsi ehtimal daxilində olan problemlərin aradan qaldırılması barədə lazımı tədbirlərin görülməsindən] ötrü hökumətinizə məlumat və rəsiniz.

Bununla bərabər, hüzurunuzə Cənubi Rusiya Qüvayi-müsəlləhəsi Baş komandanı indində olan Dəniz İdarəsi naçalnikinin işbu sənə 21 eylül tarixli təliqə və elanı surətini və protesto surətini təqdim edirəm.”

BAKI XƏBƏRLƏRİ

Yeni kurslar

Güşadı [açılması] ehtimal edilən uşaq bağçaları mürəbbi və mürəbbiyyələri hazırlamaq üçün Maarif Nəzarəti tərəfin-

dən iki aylıq hazırlıq kursları təsis edilir. Kursların müdirəliyinə [Eynülhəyat] Yusifbəyli xanım təyin edilmişdir.

Şəhər İdarəsi və Elektrik Cəmiyyəti

Elektrik Cəmiyyəti Bələdiyyə İdarəsinə məlum etmişdir ki, Bayıl ilə elektrik mövqifi [stansiyası] arasında vaqe Darü-tərbiyə [uşaq tərbiyə evi] müdiriyyəti dəfələrlə Cəmiyyətdən işıq buraxılmağı rica etmişdir. Təhqiqat nəticəsində Darü-tərbiyə elektrikinə bərabər bir halda olduğu kəşf edilmişdir ki, işıq buraxılacağı təqdirdə yanğın və qeyri fəna hadisələr tövliid edəcəyi [əmələ gələcəyi] ehtimalına məbni [əsaslanaraq], Cəmiyyət, Bələdiyyə İdarəsindən bir ayadək xətlərin tənzim edilməsini rica etmişdir.

Bakı kəndinə buğda

Ümuri-Xeyriyyə və Nafiə Nəzarəti [Sosial Təminat Nazirliyi] Bakı müfəttişliyindən Dədəgün, Ağdərə, Dudar köylərinin toxum ehtiyacları haqqında məlumat verməyi rica etmişdir. Zira məzkur [deyilən] köylərə toxumla müavinət edilmək ehtimal edilir.

Maarif nəfinə sinematoqraf

Cümə günü, təşrinə-əvvəlin 31-də “Ekspress” teatrosunda (Olqinski küçədə) İranlıların Maarif Cəmiyyəti “Tərəqqi”-nin nəfinə [xeyrinə] olaraq “Atəş” adlı gözəl təşkil edilmiş bir tamaşa göstəriləcəkdir.

Böyük yanğın

Düşənbə [bazar ertəsi] günü, təşrinə-əvvəlin 27-də gündüz saat 3-də Çornıqorodda olan “Qafqaz-Merkuri” Cəmiy-

yətinin dördüncü körpüsündə böyük bir yanğın əmələ gəlmişdir. Körpüdə olan böyük anbar yanmışdır. Anbarda əlli vaqona qədər kəndir və bir çox elektrik və qeyri alat və qənd ehtiyatı yanıb tələf olmuşdur. Şayiata görə, anbarda külli miqdarda bəzzaziyyə malı dəxi varmış. Yanğın olan məhəllə [yerə] şəhər itfaiyyə [yanğınsöndürən] dəstəsi və ticarət limanının “Baryatin” adındakı paraxodu gəlmişlərdi.

Telefon idarəsində tətill olunduğuna görə itfaiyyə dəstəsini yanğın vaqe olan kimi dəvət etmək mümkün olmadığından, yanmaqda olan anbarı söndürmək imkan xaricində idi. Ətrafdakı milyon yarımdan yuxarı nefti olan anbarlara və körpülərə atəş sirayət etməsin [keçməsin] deyər, onları mühafizə etməyə diqqət verilmişdir. Yanğını atəşlə 12 saatlıq bir mübarizədən sonra dün səhər saat 4-də söndürmək mümkün olmuşdur. Körpü və anbarlar salamat qalmışdır. Yanğından hasil olan xəsarət və səbəbi məlum edilməkdədir.

BİRJADA

Kerenski minlik 1.040-1.100 manata qədər, 250-lik kəndi qiymətindən 3 faiz fəzlə və xırda 10 faiz əskikdir. Nikolay 5 yüzlüyü 850-1.700 manata qədər, yüzlüyü 230-350 manata qədər və xırda isə 50-80 faizdir. Türkiyə altın lirəsi 1.000 manat, altın onluq 1.150 manat, imperial 850 manat və Avstriya altunu 2.250 manatdır. Gümüş manat 85 manat və xırda gümüş para 35 manatdır. Sisinin topu 1.050 manata gedir.

FİRQƏLƏR VƏ CƏMİYYƏTLƏR

“Müsavat”da

Türk Ədəmi-Mərkəziyyət firqəsi “Müsavat”ın Bakı Komitəsi payız hülulu [gəlməsi] münasibətilə ziraət [əkin] üçün Əhmədli köy camaatına hökumət tərəfindən toxum verilməsi haqqında bir mürasilə [məktub] göndərmişdi. Həman mürasiləyə cavab olaraq Ziraət və Əmlak Nəzarətindən komissiyaya bu məzmununda bir məktub varid [daxil] olmuşdur:

Firqənin 9 təşirini-əvvəl tarixli məktubuna cavab olaraq nazirin əmrinə görə, sizə məlum edirik ki, Cümhuriyyətimizin 20 avqust qərarının ikinci maddəsinə Ziraət nazirinin tapşırılmışı ki, camaatı və qaçqınlar üçün toxum və əkin tədarükü xüsusunda məlumat versin. Verilən məlumatda Nəzarət Azərbaycanın çox yerlərində gözəl məhsulat əmələ gəlməsini və o yerlərdə ki lazımı məhsulat olmayıb və bununla bərabər də əkin üçün toxumları olmasını nəzərə alaraq bəyan edilmişdir ki, camaata toxum üçün olmayıb, ancaq ərzaq cəhətcə buğda vermək olar. Çünki böylə olduğu halda, kifayət miqdarında məhsulat verməyən yerlərin camaatı hamı buğdalarını yemək üçün işlətməyib toxum üçün saxlasınlar və böylə olaraq kəndi yerlərini əkmək üçün başqa yerlərdən toxum diləməsi lazım gəlməsin.

Bu sənə dövləti yerlərdə olan əkinlərin bədehinə [vergisinə] taxıl alınmışdır və hökumətin 19 avqust qərarı mövcubincə, bu taxıl hərbi idarəyə veriləsidir.

Nazir həzrətləri Lənkəranda olaraq və camaatın ərzaq və toxum üçün camaatın taxılı olub-olmadığından məlumat toplay

yıb, Vükəla Şurasında [Nazirlər Kabinetində] hökumətin 19 avqust qərarınınin fəsxini [ləğvini] təklif edib, camaatı ərzaq və əkin üçün toxumdan təmin edilməsi lüzumu dərkər olaraq [lazım gələrək], bu taxılın dəxi Nəzarətə verilməsini lazım görmüşdür.

Nazirin bu təklifi hökumətin 17 eylül tarixində qərarı mövcubincə rədd edilib, yeni şərait [şərtlər] camaata, qaçqınlara taxıl verilməsi haqqında müstəcələn [təcili olaraq] məlumat verilməsi Nəzarətə tapşırılmışdır.

Bu qərarınəmin icrasından ötrü nazir, ziraət mövsümünün hülulunu nəzərə alaraq, yenidən Vükəla Şurasına müraciətlə bu taxılın Nəzarətə verilməsini işbu təşirini-əvvəl 7-də təklif etmişdir.

Buna binaən, Nəzarətin zənnincə, köylüləri və qaçqınları toxumdan təmin etmək imkanı olacaqdır.

CƏMİYYƏTİ-XEYRİYYƏDƏ

Qaçqınlara ianə

Bakı Müsəlman Cəmiyyəti-Xeyriyyəsinə qaçqınlar üçün zeylədə mərqum [aşğıda yazılan] ianələr varid [daxil] olmuşlardır:

Hacı Aslan Kərbəlayı Məhəmməd oğlu 1000 manat;

Hacı Mirzəağa Məhəmmədzadə (toplayıb) 2510 manat;

Aslan (toplayıb) 205 manat;

Ağacəbrayıl 300 manat.

Hacı İslam, Paşa Hüseyinov, Kərbəlayı Ağakərim Məşhədi Mehdi oğlu, İslam Mustafa oğlu, Məşhədi Möhsün Adıgö-

zəl oğlu, Əlimərdan, Ağamirzə, Məşhədiəğa, Kərbəlayı Əbdülhəsən, Məşhədi Hüseynbala, Niyyət Balababa oğlu, Mir Əbdültalıb və Paşa Nəsir oğlu hər biri 100 manat vermişdirlər.

Cümlətanı 5415 manat (beş min dörd yüz on beş manat).

AZƏRBAYCANDA

Zəngəzurdan

Sisyan qaçqınları yeddi ay müddəti dağlarla məhsur [mühasirə edilmiş], zalım qonşularından maəda [əlavə], Anadolu, Qars, Aleksandropol, Naxçıvan erməni fərarilərindən məşhur xunxar [qanıçən] Andranik ətrafına cəm etdiyi əşqiya [quldur] dəstəsiylə, ərlər, qəhrəmanlar meydanından fərar edib, fəqət bir ovuc dinc Sisyan əhalisindən qisas almaq istəyənlərə qəhrəmananə müqabilə edib, dəfəatla [dəfələrlə] hücumları dayandırdı.

Böyləliklə, qalib gəlməyi imkan xaricində görən hiyləgər qonşular təkrarən müsaliyə edəndən bə'də [sülh edəndən sonra] əhdi-peymanı sındırmalarından dolayı, məğlub olub ziyadə tələfatla geri çəkilməyə məcbur olurdular.

İştə, Şəki, Şikar, Şıxlarşam, Qarakilsə və qeyri hücumlarında məğlub və münhəzim olmaları [pozulub dağılmaları] yazdıqlarımıza birer sübutlardır. Lakin əhali ni tərki-vətən etməyə məcbur edən bir şey vardiə da, o da Naxçıvandan türk komandanları Xəlil [Qut] bəyin, Kazım [Qarabəkir] bəyin, İzzət bəyin sıxı-sıxı göndərdikləri xitabələrdə: “Siz təcavüz etməyiniz. Fənalıq yapmayınız. Fəqət mü-

dafiə ediniz. Əksi surətdə ürək istəməyən bir cəzaya düşər olarsınız!” və bu kimi təhdid əmrlərini alan əhali müxalifət etməyib, axırınıca dəfə olaraq məşhur xunxar və bəşəriyyəti-mütəməddininin [mədəni bəşəriyyətin] canisi Andranikin hücumlarını dəf edib, ixtiyarən vətənlərini düşməyə tərk edib, yavuş bir zamanda Türk ordusunun vürudunu [gəlişini], ermənilərlə müsəlmanları [barışığı] çahar-çəşmə [dördgözlə] bəklədilsə də, bəxt yar olmayıb, münaqişəni rəf edib [aradan qaldıraraq] asayışı bərpa edənlər qəflətən bizləri başsız buraxdılar. Dağlara pənah gətirən əhali düşmən işğal etdiyi əziz vətənlərini ikinci dəfə istirdad etməyə [düşməndən geri almağa] müqtədir olamandı.

Xəzanın axır günləri idi. Hər kəs son ümidi istəklə yavrusunun əlindən tutub, hər addımda düşmənin atəşinə köksünü sipər edərək Kəlisalının başından (Kəlisalı Sisyan dağlarından biridir) həsrətinə, sevgili vətəninə son bir “baxış” ilə ürəyindən sərd suzişli [soyuq yangılı] bir ah çəkərək “əlvida” dedi...

Qoy da şu məşəqqətlər həpsinin qayeyi-amalı olan şövketli Azərbaycan hökuməti-aliyyəsinin istiqlaliyyəti təsdiq edilməsi naminə fəda edilsin. Şu təşkilat zavallıların ənzari-yə'sində [yaslı gözlərində] bir ümid şöləsi oyandırdı. Bununla təsəlli tapan 12 mindən ziyadə Sisyan fələkzədələri müntəzir olduğu [gözlədiyi] müavinəti buldumu? Öksüz [anasız] can tapşırın yetimlərin, dul qadınların cənazələri dəfn, ac-yalavac yatalaq xəstəliyinə mübtəla olanlara müdavat [dərman; müalicə] olundumu?

Əvət, keçən sənə qış fəslinin məşəqqətli soyuq günlərini min dürlü əziyyətə başa verdi. Bahar fəslinin hülulu ilə qışın məşəqqətli günlərindən azad olan zavallılar bir o dərəcədə şad olamandı. Zira Sisyan nahiyəsinin lətafəti-təbiyyəsi içində ömür sürənlər Bərgüşad mahalının (Zəngəzur qəzası) isti və kəşif havasında nə hala qalacaqları aşkardır. Qarabağ məntəqəsi – Zəngəzur, Cəbrayıl, Cavanşir, Şuşa və qismən Cavad uyez-dinin yüzminlərlə əhali və heyvanatı üç ay yayı Sisyan dağlarında əlvan çiçəkli, sərin saf sulu yaylalarda güzəran edib, məhsulətə ilə tamam Azərbaycanı sirab edirdi [doyururdu].

Şimdi ikinci qış önümüzdədir.

Şiddətlə əsən rüzgar, təbii olaraq, vəhşiləri yuvalarına soxulmağa məcbur edir.

Əcəba, kəndi doğma yurdlarında bir yuvacıq, isti bir ocaq başı arzu edən insanlar həmişəlik vətən avarəsi olmalıdırlarmı? Xayır!.. Xayır!..

Çar hökuməti-müstəbidəsi dövründə cahangir müharibədən bilistifadə [istifadə edərək] Qars, Ərdəhan, Anadolu vilayətlərini bir matəmzərə döndərən xainlərin zülüm və qəhrləri ilə dərbədə olan yüzminlərcə ətfali-milləti [millət uşaqlarını] ağuşuna alıb can kimi bəsləyən şanlı, namuslu azəri türkləri hakim olduqları surətdə sizləri də başsız buraxmaz zənn edəriz.

Anan ke xakra benəzər kimiya konənd

Aya bovəd ke quşeye çeşmi be ma konənd

*Zəngəzur nümayəndəsi:
Sadıq Axundzadə*

Göyçayda şəhidlərə mərasimi-diniyyə

Bir nəfər Şamaxı qaçqınlarından Göyçayda sükunət edən Məşhədi Hilal Bağirov camaat vəkili olduğu halda, pulsuz və bitəmənnə öz cibindən hər qədər xərc, məxaric və hər cəhətdən olsa, var qüvvəsi ilə çalışıb, nəhayət, Şamaxıdan 20 nəfər yetim uşaqlar, atasız və anasız, düşmən əlində dəstgir [əsir] olan qardaşlarımızın kiçik çocuqları Göyçaya yetişdikdə, həmin adam onlarla bərabər küçə və bazarlarda gəzdərək, dolandıraraq öz oğlu və yainki qardaşları kimi, hətta ikinci gündə onları cəməən saat 2-yə öz evinə dəvət edib, məhəbbət və nəvaziş edərək, onlar üçün təam hazır edərək, saat 4 tamamda evdən çıxıb onlarla bərabər gəlib uşaqları göstərərək: – “Camaat bilirsiniz, bunlar kimdir və kimin yetimləridir? Əvvəla, mən öz tərəfimdən söyləyirəm, Xudavəndi-taala və təbarək Azərbaycan hökumətini gün-gündən xoşbəxt və sərafraz [başıuca] eyləsin və yaşatsın.” Hamı bir səslə: “Yaşasın Azərbaycan!” dedilər. “Bu gün pəncşənbə [cümə axşamı] günüdür. Mən camaat vəkili olduğum halda, xahiş edirəm, bu gün ruhi-ərvahi-ənbiya və övliya [peyğəmbərlərin və Allah dostlarının ruhları] azaddır. Mən də bu gündə zilhiccətül-haram ayının 1-ci günündə bu xəyalı öz tərəfimdən təvəqqe edirəm ki, əvvəla, yetim 20 nəfər uşaqlar, ikinci, camaat bizimlə bərabər və Türkiyədən gələn zabıt və əsgərlərdən şəhid olan türk qardaşlarımızı ziyarət eyləməyə xahiş edirəm.”

Həmin saat bir nəfər əfəndi cənabları və camaat ittifaq, ittihadla çox gözəl, səmimi-qəlblə, yetim uşaqlar oxuya-oxuya qəbiristanına təşrif apardılar və seyid cə-

nabları dua edərək, camaat da amin deyib şəhidlərin ruhuna mərasimi-diniyyə ifa edilməşdir.

Zaqataladan

Bir aydan bəridir ki, Ermənistandan qaçqınlar axın-axın gəlməkdədirlər. Qaçqınların yerləşməsi çox çətinliklə əmələ gəlir. Bəzi mülk sahibləri müsəlmanlar heç bunlara kirayəsi ilə də ev vermək istəməyirlər. Bundan masiva [savayı], Azərbaycan hökumətinin hər bir şəhərlərində qaçqınları yerləşdirmək üçün xüsusi adamlar vardır, nədənsə bizim Zaqatalada yoxdur.

Eşitdiyimizə görə, Göyçaydan Zaqatalaya daxil olan qaçqınları yerləşdirmək, onları hər bir cəhətdən təmin etmək üçün Harun bəy Sultanov təyin olunmuşdur. Fəqət genə də 100 nəfər islam qaçqınlarına bir göz yetirən yoxdur.

Bu qaçqınlar İrəvan quberniyasının Ordubad şəhərinin mahallarından çox pis halda gəliblər. 100 nəfərin içində 27 nəfər kişi vardır. Xəstəlikdən ayaq üstə gəzə bilməyirlər. Bu qaçqınların hər bir ev əşyaları, paraları əllərindən alınaraq, çılçıplaq, heç bir şeysiz gəlib Zaqatalaya yetişmişlər. Ağdamda, Nuxuda bunlara hörmətlər olunmuşsa da, bugünkü gün onun-bunun qarısı önündə dilənməkdən başqa bir çarələri yoxdur. İndi isə dilənmək də mümkün deyil. Çünki Zaqatala üç-dörd yüz evdən ibarətdir. Böyük bir şəhər deyil ki, 100 nəfər qaçqın əlsiz-ayaqsızları yola aparsın.

Bu haqda genə üzümüzü o cənablara tutub deyirik, Zaqatala qaçqınlarına bir nəzər salın. Onların halına rəhminiz gəlsin.

Əhməd Süleymanzadə

TEATRO-MUSİQİ

Məhərrəm münasibətilə tətil iştiğal etmiş olan Hacıbəyli Bəradərləri Müdiriyyəti ərbəindən sonra işə şüru edib [başlayıb], opera və operettalar nümayişi verməyə başlayacaqdır. Müdiriyyət tərafından yeni artist və artistkalar dəvət ediləbirdir. Mövsüm “O olmasın, bu olsun” opereti ilə güşad ediləcəkdir [açılacaqdır]. Repertuar və oynayanlar heyəti xüsusi olaraq elan ediləcəkdir.

Xəzər dənizində posta, sərnəşin və yük gəmilərinin hərəkəti

Bakı-Ənzəli

15-ci körpüdən səşənbə [çərşənbə axşamı], cümə və bazar günləri saat 4-də.

Bakı-Tazaşəhər (Krasnovodsk)

15-ci körpüdən düşənbə [bazar ertəsi], çarşənbə və cümə günləri saat 5-də.

Bakı-Salyan

19-cu körpüdən bazar, səşənbə, çarşənbə və cümə günləri saat 4-də.

Bakı-Ənzəli-Şahsavar-Məşhədsər-Bəndər Gəz və geri

17-ci körpüdən çarşənbə günü saat 4-də.

Bakı-Həsənquli-Bəndər Gəz-Məşhədsər və geri

17-ci körpüdən səşənbə günü saat 4-də.

Petrovsk-Fort-Aleksandrovsk-Quryev və geri

Paroxodlar Petrovskdan pəncşənbə [cümə axşamı] günləri saat 4-də çıxırlar.

Bakı-Lənkəran-Astara

17-ci körpüdən düşənbə, səşənbə və şənbə günü saat 4-də.

Bakı-Petrovsk

15, 24 və 25-ci körpülərdən səşənbə, pəncşənbə və şənbə günləri saat 4-də.

T-178

Edadi məktəbini bitirmiş, ali külfətdən olan, nemsə, Fransa dillərini və musiqini (royal) bilən xanım edadi məktəblərin aşağı siniflərinə uşaqları hazır edir və ya qeyri bir münasib qulluq axtarır. Xörəyə və otağa da razıdır. Adres verməli “Azərbaycan” qəzetəsi kontoruna “M. Y. V.” naminə.

11490

Şamaxılı Sədrəddin İsmayılzadənin Şamaxı qaçmasında metrik şəhadətnaməsi itib, etibardan saqitdir [etibarsızdır].

11493

Xüsusi müsəlman təvəllüdxanası Gövhər xanım Qazızadə

Vəzi-həml edənlər hər bir vaxt, gələn xəstələr isə hər gün səhər saat 10-dan 2-yə kimi qəbul edilirlər. Təvəllüdxanada əməliyyatı-cərrahiyyə (operasiya) icra edilib, doktor Tsentner konsultasiya yapır. Feldşeritsamama Vasserman çiçək döyür, yara bağlayır və iynə vurur. Adres: Armyanski küçə nömrə 13. Telefon nömrə 58-39.

T-321

Berlin Darülfünunu doktoru S. İ. Kopelioviç

Daxiliyyə və əsəbiyyə naxoşluqları. Qəbul edir səhər saat 10-dan 1-ədək, axşam saat 5-dən 7-yədək. Elektrik müalicəsi, 606 və 914 müalicəsi və qeyriləri.

Adres: Vorontsovski küçə nömrə 17, 2-ci mərtəbə. Telefon nömrə 50-28 və 93.

4051

Doktor M. İ. Lurye

Əmrəzi-zöhrəviyyə və daxili naxoşluqları qəbul edir. 914 və 606 müalicəsi. Qəbul edir hər gün səhər saat 8-1-ədək; axşam saat 4-7-yədək. Ünvan: Vorontsovski küçə, nömrə 45, Bandarnının küncündə, yolu Bandarnıdan, nömrə 8, 3-cü mərtəbə. Telefon: 17-06 və 52-36.

7406

Arvad diş həkimləri

Z. A. Şextər və xanım

Dişlər ağrısız çıxarılır. Qızıl qapaq, qazma və hər növ qayırma dişlər. Dişlərin yaxşı qayırılması təmin olunur. Kənardan gələnlər üçün tezliklə görülür. Qiymətlər münasibdir.

Qəbul olunur səhər saat 9-dan 2-yədək, axşam saat 4-dən 7-yədək.

Voronsovski küçə 17 nömrəli evdə, paradnı qapıdan.

10218

Diş həkimi

E. S. Karşteynbaum

Maddi cəhətdən zəiflər üçün xüsusi güzəştdə bulunur. Diş çıxartmaq ağrı ilə 25 manat, diş çıxartmaq ağrısız 50 manat. Müalicə və doldurması 80 manatdan 100-ə kimi. Məsləhət 15 manat.

Ünvan: Quba meydanı yanında Sisianovski küçə nömrə 41, İsrailovun evində. Telefon: 22-57.

11449

Petroqraddan gəlmiş doktor İshaq Avetisoviç Atayans (professor Mixaylovun müavini)

Mamalıq, qadın və urologiya naxoşluğu-na mübtəla olanları qəbul edir. (Bövl [idrar] yolu azarına, köhnə və təzə süzənəyə müalicə edir.) Bövl yolunu elektrik aləti ilə müayinə edir. Hər gün saat 3-dən 6-ya kimi. Çarşənbə günləri fəqirləri pulsuz qəbul edir.

Ünvan: Telefonnu küçə, nömrə 6.

7444

Professor Buyneviçin müsəkkər [sakitləşdirici] kabinetinin sabiq assistenti

Doktor Q. Musaelians

Ürək, mədə, bağırsağ və qeyri daxiliyyə naxoşluqları qəbul edir səhərlər 9-dan 12-yədək, axşamlar 5-dən 7-yədək. Ünvan:

Karantinni və Bolşoy Morskoy küçələrin küncündə (Telefonnu küçənin başında). Telefon: 40-22.

11446

Diş həkimi

R. M. Altman

Gəlib və qəbul edir naxoşları gündüz saat 8 - 2-yədək, axşam saat 4 - 7-yədək. Müsəlman xanımları üçün əlahiddə qəbul olunan otaq. Adres: Şamaxinka, ev nömrə 20. Aptekin qarşısında.

11417

Diş müalicəxanası

D. İ. Zeylidzon

Xüsusi qızıl və platin işləri. Kötük və körpülər və farforlar. Dişlərin ağrısız çəkilməsi. Qəbul olunur məhzen növbətə yazılmaqla səhərlər saat 9-dan 2-yədək, axşamlar saat 5-dən 7-yədək. Ünvan: Malakan-ski küçə, ev nömrə 1. Telefon nömrə 19-55.

11442

Azərbaycan dəmiryolunun Ağstafa gömrükxanası acentəliyinin dəmiryol ilə aparılan mallar xüsusunda olan ümumi tarifi 44-ncü maddəsinin 1-ci hissəsi ilə gömrükxana, aksiz polis işləri və mal göndərilməsinə dair müamilatdan alınacaq vergilərin məzənnəsi

Birinci bab

Dəmiryollara qanun üzrə qoyulmuş tariflər, hökumət tərəfindən təsdiq edilmiş məzənnələr və habelə dəmiryollar tərəfindən 1-ci babda göstərilmiş olan qərar üzrə aşağıdakı məxarici mal göndərən əşxas dəmiryol acentəlikləri tərəfindən mal sahibləri əvəzində verilmiş məbləği əda etməlidirlər.

Özünə tamam olan qiymətə:

1) Gömrük; 2) Damğa rüsumatı (gerbovoy sbor); 3) Anbar vergisi (gömrükxana müqavilənaməsinin 524-cü maddəsi); 4) Möhür, banderol və peçat vergisi; 5) Prob vergisi;

6) Cərimələr və müamilələr vergisi; 7) Gömrükxana artellərinin işləmək vergisi; 8) Teleqraf xərcələri; 9) Gömrükxana idarələrinə və senzora nümunə aparılmaq vergisi; 10) Hammallara qablaşdırmaq xərci; 11) Blank xərcələri.

İdarə xərcələri

1) Gömrük ilə göndərilən mallar öz qiymətinə; 2) Hər göndərilən mallara 5 rublədən əskik olmamaq qərarı ilə 5 manat; 3) Gömrüksüz göndərilən mallar öz qiymətinə; 4) 5 rublədən [əskik] olmamaq qərarı ilə 5 manat.

Poçt xərcələri

Öz qiymətinə

1) Gətirilən malların göndərməyi üçün; 2) Aksizlə aparılan malların göndərməyi üçün; 3) Adi göndərilən malların göndərməyi üçün.

İkinci bab

Komission vergiləri

1) Gətirilən mallardan. Gömrüksüz mallar
2) 25 puda qədər gömrüksüz göndərilən malların göndərməyi üçün 15 manat; 3) 25 puddan 100 puda qədər 25 manat; 4) 100 puddan yuxarı hər 100 puda 30 manat; 5) və hər gələn 1 puda 5 qəpik.

Gömrüklü mallar

1) Gömrüklü 1000 rublədən yuxarı olmayan malların göndərməyi üçün 45 qəpik; 2) 25 manatdan əskik olmamaq qərarı ilə 25 manat; 3) Hərgah gömrük 100 rublədən ziyadə isə hər 100 rubləyə 25 manat; 4) və hər 10 manata 1000 manatdan artıq 20 qəpik.

Buraxılan mallar

1) Gömrüksüz veriləcək səhiyyə və qeyri qaydalara riayət olunacaq 50 manatdan əskik olmamaq qərarı ilə hər puda 6 qəpik; 2) Qeyrilərini göndərmək üçün puda 5 qəpik; 3) 25 rublədən əskik olmamaq qərarı ilə.

Gömrüklü mallar

1) Hərgah gömrük 1000 rublədən ziyadə

deylsə hər 10 rublə gömrüyə 25 qəpik; 2) 25 rublədən əskik olmamaq qərarı ilə; 3) Gömrük 1000-dən ziyadə isə hər bir 1000 rublə gömrüyə 45 manat; 4) Min rublədən ziyadə isə hər 10 rublə gömrüyə 20 qəpik; 5) Neftdən hər puda 5 qəpik; 6) Ağstafa gömrükxanası vasitəsilə Azərbaycan daxili gömrükxanalarına göndərilən mallardan hər puda 2 qəpik. 150 manatdan əskik olmamaq qərarı ilə.

Tranzit malları

1) 100 puddan ziyadə olmayan malların göndərmək üçün hər puduna 10 qəpik; 2) Yüz puddan ziyadə olarsa hər bir 100 puda 10 rublə; 3) Yüz puddan ziyadə hər bir puda 4 qəpik.

Eksplatiör müamili

1) Malların neçə nakladnoy üzrə göndərmək üçün hər bir əlavə nakladnoya 25 manat, göndərmək üçün 50 manat; 2) Mallar sahibinin xahişinə görə malları alan əşxasdan alınan ümum məbləğin 2% faizini.

Üçüncü bab

1) Dəmiryol tarif acentəliyi sərnişinlərin əldə aparılan mallarının hər bir qaydası ilə göndərmək üçün hər bir yerdən 10 manat; 2) Hər bir qəbzədə neçə yer aparılırsa hər birindən 10 manat. Qeyrilərindən 2 manat.

Qeyd I : Bu maddədə göstərilən sərnişin mallardan alınan komission vergisi və mal aparan qatarlarla tətbiq edilir gömrük min manatdan ziyadə olmamaq qərarı ilə, əgər ziyadə olarsa göndərilən mallardan alınan məzənnə ilə qəbul olunacaqdır.

Qeyd II : “Y” maddəsində göstərilən komission vergiləri nakladnoy təriqi ilə sərnişin əşyalarının göndərilməsi tətbiq edilməyir. Hərgah bu məzənnənin I və II babda göstərilən alınacaq vergilər maddəsinə binaən icra olunan müamilat öz qiymətindən əskik olarsa, onun müamilat icraıyyəsi üçün həqiqi qiyməti əxz edilə bilər. (Maddə 3, bab I.)

Elan

Azərbaycan Dəmiryolunun İdarəsi bununla elan edir ki, Türüq və Məabir [Nəqliyyat və Rabitə] nazirinin icazəsi ilə həmin oktyabr ayının 23-dən etibarən Bakı şəhər istasyonunun anbarlarında çox saxlanan və təzə gələn mallardan atidəki [aşağıdakı] xərcələr alınacaqdır:

Pambıqdan gündə 5 qəpik puduna. Qeyri mallardan gündə 10 qəpik puduna.

T-300

Ümuri-Xeyriyyə və Nafiə Nəzarəti [Sosial Təminat Nazirliyi] Gəncə quberniyasında kənd təbiiq vəzifəsi üçün təbiiqləri dəvət edir bu şərtlə: məvacib ayda 2900 rublə, təyin olana yol və qeyri xərcələr, subaylara aylıq məvacibin ¼ hissəsi və külfətilərə məvacibin yarısı təyin olunan yerəcən yol xərci də verilir. Arzu edənlər Kənd Tibb şöbəsinə müraciət etməlidirlər. (Naberejnaya küçə, nömrə 33).

T-309

2000 rublə mükafat

Kim həmin sentyabr ayının 1-dən itmiş olan, Gəncə əhalisi Zərrabi küçəsindən, post və teleqraf məmuru Cahangir bəy Vəlibəyovun yerini göstərsin, yainki ondan bir xəbər versin. Onun nişanələri: 25 yaşı, kök, bığları, saçı və qaşları qara, ortaboylu, qırılmış saqqallı və sağ gözündə ağ vardır.

Xəbəri olanlardan acizənə rica edirəm teleqraf və ya özləri təşrif gətirməklə bu ad-resə müraciət etsinlər:

Gəncə, Zərrabi küçəsi, Adil bəy Vəlibəyov.

11491

Müdür: Hacıbəyli Üzeyir

QEYD VƏ ŞƏRHLƏR

Yeni bələdiyyə idarəsi intixabatı

səh. 572. “absenteizm”: seçkilərdən kütləvi surətdə yayınma.

Teleqraf xəbərləri

səh. 574. “Şkuro və Orlov adına olan zirehlilər”: söhbət Rusiyada Vətəndaş müharibəsi illərində Ağqvardiya qüvvələrinə xidmət etmiş “General Şkuro zirehli qatari” və “Ataman Orlov zirehli qatari”ndan gədir.

Qəzetələrdən

səh. 576. “De Robek”: qəzətdə səhvən “De Roberti” getmişdir.

Tərbiyə və təlimə aid

səh. 579. “mikado”: Yaponiya imperatorunu ifadə edən titul idi; hal-hazırda işlək deyil.

səh. 580. “Batum İslam məktəbi müdiri: Hikmət”: bu şəxs bir ehtimalla türkoloq Hikmət Cövdətzadə ola bilər.

Ev məsələsi

səh. 581. “kəndilərinin evləri olduğu halda”: qəzətdə belə getmişdir: “kəndilərinin olduğu evləri halda”.

**Bəhri-Xəzər donanmasına
Dabravol ordusunun iddiası üstündə
Azərbaycan hökumətinin mürasilatı**
səh. 585. “O. P.”: güman ki, “osobaya papka” (xüsusi qovluq).

“ştabs-rotmistr”: Rusiya imperiyasının jandarma və sərhəd qüvvələrində zabit rütbəsi; ordudakı ştabs-kapitan rütbəsinə bərabər idi.

Birjada

səh. 588. “susinin”: bu sözə məna vermək mümkün olmadı.

Azərbaycanda

səh. 590. “bir matəmzara döndərən”: qəzetdə “matəmzara” yerinə “matəmzədə” getmişdir.

“Anan ke xakra benəzər kimiya konənd / Aya bovəd ke quşeye çeşmi be ma konənd”: “Onlar ki, baxışları ilə torpağı tutiyyə edirlər / Olarmı gözlərinin bir qırağı ilə bizə baxsınlar?” (farsca, beyt Hafizindir)

səh. 591. “zilhiccətül-haram ayı”: hicri təqvimin axırncı ayı, hacc və Qurban bayramı ayı.

Teatro-musiqi

səh. 592. “ərbəin”: İmam Hüseyin şəhid edilməsinin 40-cı günü.

Cümə axşamı, 30 oktyabr 1919-cu il, nömrə 309

AZƏRBAYCAN

Gündəlik siyasi, ictimai, ədəbi, iqtisadi türk qəzetəsidir

İkinci səneyi-davamiyyəsi. Pəncşənbə, 5 səfərül-müzəffər sənə 1338. 30 təşrini-əvvəl 1919 sənə.

Türk və islamlığa müfid məqalələrə səhifələrimiz açıqdır. Dərc olunmayan övraq iadə edilməz. Dərc edilən məqalənin mükafatını idarə təyin edir. Məhəlli-idarə: Bakı, Vorontsovski və Qubernski küçələrin küncündə 4 nömrəli evdə “Azərbaycan” idarəsi. Telefon nömrə 39-60. Tək nüsxəsi 2 manat 50 q.

Abunə şəraiti: Qeyri şəhərlər üçün 1 aylığı 70 rublə, 2 aylığı 130 rublə, 3 aylığı 180 rublə. Bakı üçün 1 aylığı 60 rublə, 2 aylığı 110 rublə, 3 aylığı 150 rublə. Abunə şəraiti ancaq həmin sənə yanvar ayının 1-nədək heasb olunur.

Elan fiati: birinci səhifədə sətri 8 rublə, axırncı səhifədə sətri 6 rublə, itən şeylər və yer axtaranlar üçün 4 rublə axırncı səhifədə, 6 rublə birinci səhifədə.

ELAN

1919 sənə oktyabrın 30-da pəncşənbə [cümə axşamı] günü gündüz saat 11-də Azərbaycan Məclisi-Məbusan iclası olacağı elan olunur.

T-311

ELAN

**Kompaniya “Azərbaycan”
Komissioner həmlü nəqli-İran
[İran yükdaşıma komissioneri]**

Batımda yeni güşad edilən [açılan] kompaniyamız əmvali-ticaryyə [ticarət malları] alır və satır; hər növ əşyanın idxal və ixrac müamilatını dəröhdə edir [əməliyyatlarını öhdəsinə götürür]. Müraciət edəcək müştərilərə böyük təshilat [köməklik] göstərir.

Adres: Batum, Naberejni, nömrə 12. Telefon 109.

Kompaniya “Azərbaycan”.

11489

ELAN

“Müsavat” firqəsi Bakı komitəsindən

Bakıda mövcud yerli və kənardan gəlmiş müsavatçılara ixtar olunur [xəbərdarlıq edilir] ki, Komitənin Dum meydanında

(Dumski ploşadda) Haşimovun evində və qe idarəsinə müraciətlə üzvlük və rəqələ-rini təzələtsinlər. Əks surətdə firqə qurultayına mürəxxəslər [nüməyəndələr] seçəcək məhəlli firqə ictimiasında [yerli partiya yığınaçığında] iştirak etmək haqqını itirmiş olurlar.

Üzvlükləri təzələmək və ələlümum firqəyə yazılmaq üçün idarə saat 9-dan 2-yə qədər və 6-dan 8-ə qədər açıqdır.

T-306

SİRK “MODERN”

Pəncşənbə günü oktyabrın 30-nda 1919-cu ildə məşhur sportsmen Pyotr Nikolayeviç Yelizarov tərəfindən mükəmməl surətdə təşkil edilmiş Fransa güləş mübarizəsinin məbədi.

Bu gün 3 cift pəhləvan mübarizə edir.

1-nci: Qara Maska – Gənc Əli.

2-nci: Jan-de-Kolon – Raqenbaum.

3-ncü: Staroşvili – Kalişeviç.

Pəhləvanların çıxışı və mübarizənin başlanması saat 11-in yarısında. Tamaşa başlanacaq 8-də, qurtaracaq 12-də. Mübarizə Yelizarovun təhti-nəzarətində [nəzarəti altında] olacaqdır.

11494